

Tio asylsökande kvinnor

- en analys av Migrationsverkets och Utlänningsnämndens beslut i tio kvinnors asylärenden

Uppsats för tillämpade studier
programmet för juris kandidatexamen

20p

Juridiska Institutionen
Handelshögskolan i Göteborg

VT 2006

Handledare: Eva-Maria Svensson

Författare: Joakim Adriansson

Kapitel 1 - Introduktion	5
1.1 - Kort sammanfattning av Migrationsverkets arbetsområden.....	6
1.2 - Syfte och frågeställningar	8
1.3 - Metod.....	9
1.4 - Material.....	11
1.5 - Avgränsningar	12
1.6 - Sekretess	12
Kapitel 2 – Lagstiftningen	13
2.1 - Bakgrund	13
2.2 - Flyktingkonventionen (Genèvekonventionen)	14
2.3 - Utlänningslagen och tolkningar av Genèvekonventionens begrepp.....	15
2.3.1 - Flyktingbegreppet i 3 kap 2§ UtlL	15
2.4 - Begreppet Skyddsbehövande i övrigt i 3 kap 3§ UtlL.....	20
2.4.1 - Välgrundad fruktan och risk för tortyr m.m. i 3 kap 3§ UtlL.....	20
2.4.2 - Begreppet ”väpnad konflikt” i 3 kap 3§ UtlL.....	21
2.4.3 - Förföljelse på grund av kön och sexuell läggning i 3 kap 3§ UtlL	21
2.5 - Statens/hemlandets myndigheters skydd.....	23
2.6 - Intern flykt	23
2.7 - Humanitära skäl	24
2.8 - Ny ansökan hos Utlänningsnämnden	24
2.9 - Förbudet mot ”refoulment”	25
2.10 - Omedelbar verkställighet, 8:8 UtlL.....	25
2.11 - Beviskrav	25
2.12 - Migrationsverkets riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov.....	26
2.12.1 - Utredningsfasen	29
2.12.2 - Bedömningsaspekter.....	29
Kapitel 3 - Fallen.....	30
3.1 - Fall 1	32
3.1.1 - Bakgrund och yrkanden.....	32
3.1.2 - Utlänningsnämndens bedömning	33
3.1.3 - Kommentar	34
3.2 - Fall 2	36
3.2.1 - Bakgrund och yrkanden.....	36
3.2.2 - Migrationsverkets bedömning	36
3.2.3 - Kommentar till Migrationsverkets bedömning.....	38
3.2.4 - Utlänningsnämndens bedömning	39
3.2.5 - Kommentar till Utlänningsnämndens bedömning	40
3.3 - Fall 3.....	41
3.3.1 - Bakgrund	41
3.3.2 - Migrationsverkets bedömning	42
3.3.3 – Kommentar till Migrationsverkets bedömning	42
3.3.4 – Yrkanden vid Utlänningsnämnden	43
3.3.5 – Utlänningsnämndens bedömning.....	43
3.3.6 - Kommentar	43
3.3.7 - Utlänningsnämnden– Ny ansökan	44

3.3.8 - Utlänningsnämndens bedömning	44
3.3.9 - Kommentarer	45
3.4 - Fall 4	45
3.4.1 – Bakgrund och yrkanden	45
3.4.2 - Migrationsverkets bedömning	46
3.4.3 - Kommentarer	47
3.4.4 - Utlänningsnämndens bedömning	47
3.4.5 - Kommentarer	48
3.5 - Fall 5, UN 341-97	48
3.5.1 - Bakgrund och yrkanden.....	49
3.5.2 - Utlänningsnämndens bedömning	49
3.5.3 - Utlänningsnämndens bedömning, ny ansökan	50
3.5.4 - Kommentarer	51
3.6 - Fall 6	53
3.6.1 - Bakgrund och yrkanden.....	53
3.6.2 - Migrationsverkets bedömning	53
3.6.3 - Kommentarer	54
3.6.4 - Utlänningsnämndens bedömning	55
3.6.5 - Kommentarer	55
3.7 - Fall 7	56
3.7.1 - Bakgrund och yrkanden.....	56
3.7.2 - Utlänningsnämndens bedömning	57
3.7.3 - Kommentarer	58
3.8 - Fall 8	58
3.8.1 - Bakgrund	58
3.8.2 - Migrationsverkets bedömning, yrkanden	59
3.8.3 - Migrationsverkets bedömning, skäl.....	59
3.8.4 - Kommentarer	60
3.8.5 - Utlänningsnämndens bedömning, yrkanden.....	61
3.8.6 - Utlänningsnämndens bedömning, skäl	62
3.8.7 - Kommentarer	63
3.9 - Fall 9	65
3.9.1 - Bakgrund och yrkanden.....	65
3.9.2 - Migrationsverkets bedömning	66
3.9.3 - Utlänningsnämndens bedömning	67
3.9.4 - Kommentarer	67
3.10 - Fall 10	68
3.10.1 - Bakgrund och yrkanden.....	68
3.10.1 - Migrationsverkets bedömning	69
3.10.2 - Kommentarer	70
3.10.3 - Utlänningsnämndens bedömning	71
3.10.4 - Kommentarer till Utlänningsnämndens beslut	72
Kapitel 4 – Sammanfattning och diskussion	72
4.1 – Sammanfattning av beslutsanalysen	72
4.1.1 - Vad tar Utlänningsnämnden och Migrationsverket för beslut?.....	73
4.1.2 – Redogörelse av källor	73

4.1.3 - Vem får Flyktingstatus enligt 3 kap 2§ UtIL?	73
4.1.4 - Vad är det som vanligast gör att en ansökan avslås eller bifalles enligt 3 kap 3 §?.....	74
4.1.5 - Beaktande av att de sökande är kvinnor	75
4.2 - Övrig diskussion	76
4.2.1 - Processteknisk diskussion.....	77
4.3 - Avslutning	78

Kapitel 1 - Introduktion

Under de senaste åren har en brinnande debatt om Sveriges flykting- och asylpolitik och lagstiftningen kring denna figurerat i samtliga svenska medier. Frågan är alltid densamma – får de stanna eller inte. Olika röster har gjort sig hörda. Politiker, tjänstemän, experter, läkare, frivilligorganisationer, präster och privatpersoner har inkommit med åsikter i frågor som har sitt ursprung i detta ämne. Hur politiskt ointresserad gemene medborgare är har han eller hon oftast en åsikt om hur Sverige bör hantera utlänningsfrågan. Åsikterna som vädras i såväl media som lokala barer är nyanserade till varierande grad och ganska ofta blandas juridiska termer ihop. Anledningen härtill är att lagstiftningen på området är komplicerat och väldigt många olika rättskällor försöker besvara samma fråga: Vem får stanna i Sverige? Denna uppsats försöker dock inte besvara denna fråga.

Istället kommer jag i och med denna text att fokusera på hur svenska myndigheter har hanterat utlänningslagstiftningen och andra tillämpliga dokument i hanterandet av tio kvinnors rätt att få skydd av asylrätten i Sverige. Uppsatsen kommer att både gå igenom de lagparagrafer som är särskilt anpassade för könsrelaterad förföljelse och analysera tillämpningen av dessa paragrafer med hjälp av ett antal beslut från Utlänningsnämnden (UN, nämnden) och Migrationsverket (verket).

Uppsatsen är uppdelad i fyra kapitel. Kapitel ett är en introduktion där jag skall presentera uppsatsens bakgrund, syfte och frågeställningar. Dessutom kommer jag att redogöra för vilka slags metoder jag kommer att använda. För att förenkla läsningen av denna uppsats skall jag även i denna introduktion ge en enkel och förhoppningsvis praktisk sammanfattning om Migrationsverkets olika arbetsområden och vilka kategorier olika utlänningar kan hamna i när de söker uppehållstillstånd. Här förklaras grundläggande begrepp som är nödvändiga för fortsatt förståelse. Denna sammanfattning utelämnar medvetet hänvisningar till lagrum. Dessa kommer längre fram i kapitel två, där jag kommer att redogöra för hur lagstiftningen på området ser ut. Här kommer jag inte

bara gå igenom den svenska Utlänningslagen, utan även andra rättskällor som FN:s Flyktingkonvention (Genèvekonventionen), FN:s flyktingkommissariat UNHCR:s handbok samt Migrationsverkets egna riktlinjer om handläggning av asylsökande kvinnor.

Uppsatsens tredje kapitel, som också är huvuddelen, kommer att behandla tillämpningen av lagstiftningen. Här kommer tio kvinnors asylärenden från Migrationsverket och Utlänningsnämnden att redogöras för och sedan analyseras och kommenteras utifrån den metod som skall presenteras nedan. Vidare följer uppsatsens fjärde och sista kapitel, där en sammanfattning och diskussion kommer att göras.

1.1 - Kort sammanfattning av Migrationsverkets arbetsområden

Migrationsverket är den förvaltningsmyndighet som arbetar med förflyttning av människor över Sveriges gränser. Tidigare hette Migrationsverket Statens Invandrarverk med efter millennieskiftet har myndigheten även börjat innefatta emigrationsfrågor bland sina arbetsuppgifter. Denna uppsats kommer dock bara fokusera på Migrationsverkets invandringsfrågor, det vill säga handläggningen av uppehållstillstånd till utlänningar som av olika skäl vill invandra till Sverige. Termen *utlänning* syftar till en person som inte har svenskt medborgarskap. Enligt utlänningslagen är huvudregeln att en utlänning måste ha uppehållstillstånd för att vistas i Sverige. Detta tillstånd kan erhållas på grund av flera anledningar.

För närvarande har Migrationsverket fem verksamhetsområden. Dessa är Asyl, Besök och Bosättning, Medborgarskap, Mottagningsplanering och tillsyn samt Förvaltning och internationella frågor. Det i särklass största verksamhetsområdet är Asyl. Eftersom denna uppsats i allra största grad kommer att handla om Asyl skall jag bara redogöra för detta område.

Verksamhetsområdet Asyls huvuduppgift är att avgöra huruvida de utlänningar som uppger att de söker *asyl* har tillräckliga skäl för att erhålla detta och därmed få uppehållstillstånd i Sverige. När en utlänning uppgett att han eller hon vill söka asyl blir personen per automatik *asylsökande* och en del rättigheter och skyldigheter träder in för

individ. En sådan rättighet är att personen har rätt att stanna i Sverige under tiden som hans eller hennes ärende handläggs, fram till det att Migrationsverket har tagit ett beslut. Om skälen som utlänningen åberopar är tillräckliga för att han eller hon skall få asyl beviljas uppehållstillstånd. Om uppehållstillstånd beviljas upphör utlänningen att klassas som asylsökande. Om ansökan om uppehållstillstånd avslås beslutar Migrationsverket att personen skall avvisas. *Avvisning* kan ske både till hemlandet eller till tredje land. Ett avvisningsbeslut innebär dock inte att utlänningen faktiskt skickas ut ur landet. Det fysiska ivägskickandet kallas för beslutets *verkställighet*. Idag finns många utlänningar i Sverige som har erhållit avvisningsbeslut men vars beslut inte verkställts av olika anledningar. Dessa personer vistas fortfarande i Sverige, i väntan på verkställighet. I och med införandet av den nya tillfälliga lagen om ny prövning av av- och utvisningsbeslut från november 2005, kom samtliga lagakraftvunna beslut att prövas igen ex officio av Migrationsverket fram till den 31 mars, 2006.

En utlänning kan även ansöka om uppehållstillstånd med anledning av att de vill förenas med en make/maka/sambo. Dessa tillståndsärenden handläggs av verksamhetsområde Besök och Bosättning. Här inbegripes även personer som vill söka tillstånd för att arbeta eller studera i Sverige samt personer som vill besöka Sverige för kortare tid.

En utlänning kan också få uppehållstillstånd i Sverige på humanitära skäl. ”Humanitära skäl” är en uppsamlade paragraf där personer som till exempel ansökt om asyl och nekats detta kan få uppehållstillstånd av olika andra anledningar. Uppehållstillstånd på humanitära skäl skall dock inte förväxlas med asyl.

I de fall en utlänning får ett avvisningsbeslut har han eller hon rätt att *överklaga* beslutet till *Utlänningsnämnden* om detta inte vunnit laga kraft. Utlänningsnämnden kommer att sluta agera som överinstans från och med 1 april, 2006, då Migrationsverkets beslut kommer att kunna överklagas till allmänna förvaltningsdomstolar. En utlänning som vill överklaga får således vända sig i första hand till länsrätten och i andra hand till Kammarrätten. För prövning i Kammarrätten krävs det dock prövningstillstånd, i vanlig förvaltningsprocessrättslig ordning.

Om ett beslut överklagas kan det inte vinna laga kraft förrän Utlänningsnämnden har prövat överklagandet. Huvudregeln är att ett avvisningsbeslut inte kan verkställas om det inte vunnit laga kraft. Undantag finns dock från den regeln, vilket skall redogöras för nedan. Nämndens beslut kan inte överklagas. Däremot kan utlänningen lämna in en *ny ansökan till Utlänningsnämnden (NUT)*. Denna möjlighet är obegränsad, en utlänningen kan alltså lämna in hur många nya ansökningar som helst. Efter införandet av den nya processordningen kommer möjligheten till ny ansökan att tas bort. Istället kommer Migrationsverket att pröva om det föreligger verkställighetshinder i ärendet, i de fall till exempel ett krig brutit ut i den sökandes hemland eller om nya omständigheter framkommit i ärendet.

1.2 - Syfte och frågeställningar

År 2004 sökte 23261 personer asyl i Sverige. Av dessa var 8345 kvinnor, vilket motsvarar 36 %.¹ Min uppsats tar främst sikte på att utifrån vissa beslut från UN och Migrationsverket analysera tillämpningen av lagstiftningen som reglerar hur de skäl som tio kvinnor åberopat bemötts av Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Uppsatsen kommer att undersöka

- hur Migrationsverket och Utlänningsnämnden har sett på rekvisiten i Utlänningslagen
- Hur motiveringarna i besluten formuleras
- Vilka bakomliggande strukturer det kan tänkas finnas i besluten
- Vad utelämnas i beslutens motiveringar
- I vilken grad följer myndigheterna Migrationsverkets riktlinjer om handläggning av asylsökande kvinnor

Jag vill komma fram till vad de presenterade besluten säger om kvinnors möjligheter att få skydd från förföljelse som är könsspecifik och könsrelaterad. Jag vill även undersöka hur Migrationsverkets och UN:s tillämpning av lagstiftningen överensstämmer med

¹ Statistik hämtad från Migrationsverkets hemsida

Migrationsverkets egna riktlinjer, lagarnas förarbeten, kommentarer kring lagen och de rekommendationer från UNHCR:s handbok.

Anledningen till detta syfte är att det i den öppna debatten i media förts mycket kritik mot svenska myndigheters tillämpning av lagstiftningen. Kritiken har bemötts från såväl politiker som tjänstemän som obefogad. Mitt syfte att undersöka tillämpningen av lagstiftning och hänsynen till styrdokument har uppkommit efter ett eget intresse av att veta vad som föranlett kritiken.

Min utgångspunkt är att den asylrättsliga lagstiftningen, som i sin tur bygger på mänskliga rättigheter, är könsneutral, dvs. i lika grad hänförliga till såväl män som kvinnor. Asylsökande kvinnors utsatta position och särskilda skyddsbehov har dock på sistone börjat uppmärksammas alltmer, detta eftersom erfarenheterna har visat att asylprocessen och prövningen ofta i praktiken skett utifrån manliga utgångspunkter och värderingar.² UNHCR delar denna uppfattning: *Enligt en internationellt accepterad uppfattning har begreppet flykting, trots att Genèvekonventionens flyktingdefinition är könsneutral, historiskt sett tolkats ur ett manligt perspektiv och med utgångspunkt i mäns erfarenheter av förföljelse (UNHCR, Guidelines on international protection: Gender-Related Persecution, p. 5)*³. Uppsatsen undersöker således hur mycket hänsyn svenska myndigheter har tagit hänsyn till detta i de beslut som jag presenterar.

1.3 - Metod

Jag kommer att använda mig av två olika metoder, en rättsdogmatisk och en diskursanalytisk. I kapitel två, som är en redogörelse av lagstiftningen på området kommer jag främst att använda en rättsdogmatisk metod. Detta innebär att jag kommer att redogöra för de rättskällor som jag hittat på området. Rättskällorna som jag främst kommer att använda är den svenska utlänningslagen, förarbeten, Genèvekonventionen, UNHCR:s handbok, samt, som syftar till en ändring i utlänningslagen.

² Riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov, Migrationsverkets dokument 6272

³ Regeringens proposition 2005/06:6 - *Flyktingskap och förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning*

Den rättsdogmatiska metoden, eller ”traditionell” juridisk metod innebär att man fastställer gällande rätt på området med hjälp av sedvanlig rättskällelära. Jag kommer dock inte försöka fastställa gällande rätt utan endast redogöra för vad de olika texterna säger.

I min presentation av den svenska lagstiftningen kommer jag att ha svenska utlänningslagen som grund. Begreppen i den svenska utlänningslagen har dock härstammat från internationella konventioner, främst från Genèvekonventionen. I avsnittet där jag kommer diskutera begreppen kommer jag inte endast hänvisa till doktrin som kommenterar begreppen i Utlänningslagen, utan även utländska författares syn på hur olika rekvisit skall tolkas. De utländska kommentatorerna diskuterar givetvis inte den svenska flyktingbegreppen, utan de internationellrättsliga som ligger till grund för den svenska lagstiftningen. Ibland säger olika kommentatorer olika saker om samma rekvisit och jag har försökt visa detta genom att skärskåda flera synsätt.

I de fall jag använder mig av praxis och beslut från Migrationsverket och Utlänningsnämnden kommer jag att göra ett avsteg från den dogmatiska metoden. Praxis kommer således inte användas som rättskälla, utan som underlag för den analys som jag ämnar göra i uppsatsen.

I kapitel tre kommer jag först att med hjälp av samma metod redogöra för praxis, varefter jag sedan kommer använda en diskursanalytisk metod för att analysera fallen. En diskursanalytisk metod är en svårgripbar term som kan betyda mycket. Ulrika Andersson skriver så här om den diskursanalytiska metoden: *”Genom att se rätten som producerade diskurser blir den vidare än vad den traditionella gällande rättstänkandet ger vid handen. Rättens innehåll finns enligt detta betraktelsesätt i nyss nämnda källor och gällande rätt tolkas fram enligt ett hierarkiskt betraktelsesätt på källorna... Men i diskursanalysen är det inte endast utgången i det enskilda målet eller uttalanden om de strikt rättsliga tolkningarna som har betydelse, utan argumentationerna och tolkningarna analyseras istället i sig.”*⁴ Detta innebär att en diskursanalys nöjer sig inte bara med att

⁴ Andersson, Ulrika: *Hans (ord) eller hennes – en könsteoretisk analys av straffrättsligt skydd mot sexuella övergrepp*, Bokbox, Lund, 2004

redogöra för gällande rätt utan går in djupare på de mönster som har lett fram till producerandet av gällande rätt.

Jag har valt tio kvinnors asylärenden som prövats flera gånger av såväl Migrationsverket som Utlänningsnämnden. Ibland har ärendena prövats flera gånger av Utlänningsnämnden. Antalet fall och prövningar är således fler än antalet kvinnor, då samma kvinna fått flera beslut från flera instanser. Jag kommer dock kalla varje kvinnas asylansökning i nummerordning. Fall 2, till exempel, innehåller således kvinnans asylbeslut från båda instanserna.

Anledningen till varför jag endast valt tio fall är att den diskursanalytiska metoden inte är en kvantitativ studie, utan en kvalitativ sådan. Jag försöker inte att föra en statistik över beslutens resultat, utan istället försöka studera mönster bland motiveringarna.

1.4 - Material

Det material jag kommer att använda består av traditionella rättskällor (lagtext, konventionstext, förarbeten, praxis) samt doktrin i form av litteratur, artiklar, avhandlingar och uppsatser. Huvudboken bakom denna uppsats är Wikrén/Sandesjö – ”Utlänningslagen med kommentarer”. Jag har även använt mig av Hathaway – ”The law of Refugee Status”, Grahl-Madsen – ”The status of refugees in international law”, Goodwin-Gill – ”The Refugee in international law”. Vidare har jag använt mig av UNHCR:s flyktinghandbok, Migrationsverkets riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov och tio beslut från Migrationsverket och utlänningsnämnden. Valet av beslut gjordes utifrån följande kriterier: 1. De skall beröra kvinnor i första hand, 2. Kvinnorna i fråga har uppgett att de söker asyl 3. kvinnorna har åberopat skyddsbehov i sina asylskäl. Jag har medvetet underlåtit att välja beslut utifrån beslutets utfall. Beslutets utfall är, som jag poängterat i inledningen, inte särskilt viktigt för min uppsats. Det som denna uppsats istället fokuserar på är myndigheternas formuleringar i beslutsskäl.

1.5 - Avgränsningar

Jag har, som ovan nämnts, valt att endast skriva om asylrätten. Därför kommer jag endast att ta ställning till Utlänningsnämndens och Migrationsverkets bedömningar av de åberopade asylskälen. Många gånger åberopar de sökande även humanitära skäl (sjukdomar, suicidrisk, barnets bästa m.m.) i sina ansökningar om uppehållstillstånd. Denna uppsats kommer i det närmaste uteslutande fokusera på *asylskäl* i form av *skyddsbehov*. Humanitära skäl som åberopats kommer att nämnas, men inte kommenteras alltför utförligt.

Uppsatsen kommer alltså att främst beröra Utlänningslagens tredje kapitel, 3:2 (flyktingbestämmelsen), 3:3 (bestämmelsen om skyddsbehövande i övrigt).

I beslutsanalysen har jag valt tio ganska färskare beslut från UN och Migrationsverket, de flesta från 2004 och 2005. Anledningen till varför jag inte går in på äldre fall är att praxis ändras hela konstant, i takt med att situationen för personer som flyr sina länder ändras. I de allra flesta fall har jag redogjort för både Migrationsverkets och Utlänningsnämndens beslut. Jag har begränsat min uppsats till tio kvinnors ärenden eftersom jag velat göra en kvalitativ studie, inte en kvantitativ. Ett mindre antal fall möjliggör en djupare analys och genomgång av samtliga prövningar i alla instanser.

Jag har beaktat utvecklingen fram till mars 2006, under 1989 års Utlänningslag. Jag har även gett vissa hänvisningar till den nya Utlänningslagen, men eftersom denna i skrivande stund inte ännu börjat gälla har jag främst fokuserat på bestämmelserna i 1989 års lag.

1.6 - Sekretess

Enligt 7 kap 14 §, Sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess för uppgift som rör utlänning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlänningen och utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar. Med

hänsyn till denna paragraf har jag därför endast använt mig av beslut från Migrationsverket och Utlänningsnämnden som redan avidentifierats. Berörda personers namn, platshänvisningar och beslutsdatum har därför tagits bort på så sätt att ingen specifik person kan knytas till ärendet.

De vägledande beslut som jag nämner är hämtade från Utlänningsnämndens hemsida. I dessa beslut, som redan är offentliggjorda av Utlänningsnämnden, har jag valt att behålla beslutsdatum samt de fingerade namn som nämnden har använt.

Kapitel 2 – Lagstiftningen

I detta kapitel kommer jag att gå igenom de viktigaste delarna av lagstiftningen på området. Rättkällorna som jag kommer att använda är främst Utlänningslagen (UtlL), Genèvekonventionen samt UNHCR:s handbok. Inledningsvis kommer en kort historisk bakgrund. Denna bakgrund kommer endast att behandla flyktingar och asyl.

2.1 - Bakgrund

Tidigare utlänningslag från 1954 använde sig av termen ”politisk flykting”. ”För att bereda politiska flyktingar en mera tryggad ställning togs i lagförslaget in en bestämmelse som rörde politiska flyktingars rätt till asyl. Enligt denna skulle en politisk flykting inte utan synnerliga skäl få vägras fristad i Sverige när han behövde denna.”⁵

UtlL från 1980 var den första svenska utlänningslag som införde begreppet ”flykting” i Genèvekonventionens mening. Definitionen av ”flykting” i Genèvekonventionens mening är en av de mest problematiska i hela Utlänningslagen. Nedan ska jag ägna ett större avsnitt åt att definiera begreppet flykting utifrån de rättskällor som jag hittat.

Dagens svenska utlänningslag är från 1989. Förutom ändringar i beslutsordningen (Statens Invandrarverk blev beslutsorgan om avvisning av utlänningar som vistats i Sverige mer än tre månader) definierades asylbegreppet i 1989 års UtlL. Med asyl ansågs

⁵ Wikrén, Gerhard & Sandesjö, Håkan: *Utlänningslagen med kommentar*, Upplaga 7:2, Nordstedts Juridik, Stockholm, 2002/2003, s.14

uppehållstillstånd som beviljas en utlänning därför att han är flykting, krigsvägrare eller s.k. de facto-flykting.⁶ Den 1 januari 1997 gjordes åtskilliga förändringar i Utlänningslagen. De viktigaste förändringarna som berör mitt arbete består i att begreppen ”krigsvägrare” och ”de facto-flyktingar” togs bort och istället ersattes med ett samlingsbegrepp för personer som kan beviljas asyl trots att de inte är att anses som flyktingar. Detta begrepp kom att kallas ”skyddsbehövande i övrigt” och syftade till att ge skydd åt dem som riskerar dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller annan förnedrande eller omänsklig behandling eller bestraffning, för personer som drivits på flykt på grund av väpnad konflikt eller miljökatastrof och för personer som på grund av kön eller homosexualitet riskerar förföljelse.⁷ Denna nya paragrafs syfte var att förstärka dessa gruppers skydd.⁸

År 2004 lades ett nytt lagförslag fram (SOU 2004:31) som syftar till att föra in en möjlighet att få flyktingsstatus om man riskerar förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning.

2.2 - Flyktingkonventionen (Genèvekonventionen)

I juli 1951 sammanträdde FN:s generalförsamling, med representanter 26 stater, däribland Sverige. Konferensen utarbetade det som kom att kallas för *konvention angående flyktingars rättsliga ställning*. Sverige har tillträtt konventionen. Konventionen anger de rättigheter och förmåner som en konventionsstat är skyldig att tillförsäkra flyktingar som vistas inom dess område.⁹ Artikel 1 i konventionen definierar begreppet ”flykting”, en definition som sedan fördes in i svenska UtL 1980, nästan ordagrant.

⁶ Wikrèn & Sandesjö – a.a. s.18

⁷ Wikrèn & Sandesjö: a.a. s.20

⁸ Bexelius, Maria: *Kvinnor på flykt – en analys av svensk asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997-2000*, Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar, Stockholm 2001, s. 12

⁹ Wikrèn & Sandesjö: a.a. s.30

2.3 - Utlänningslagen och tolkningar av Genèvekonventionens begrepp

I denna del skall jag gå igenom de paragrafer i UtIL som är relevanta för kvinnliga flyktingars skydd. I 3 kap 4§ UtIL stadgas att utlänningar som avses i 2 och 3§§ har rätt till uppehållstillstånd.

2.3.1 - Flyktingbegreppet i 3 kap 2§ UtIL

Flyktingbestämmelsen i 3 kap 2§ UtIL har följande lydelse:

Med flykting avses i denna lag en utlänning som befinner sig utanför det land som han är medborgare i, därför att han känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller på grund av sin religiösa eller politiska uppfattning och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av detta lands skydd. Vad som nu sagts gäller oberoende av om förföljelsen utgår från landets myndigheter eller dessa inte kan antas bereda trygghet mot förföljelse från enskilda

Som flykting skall även anses den som är statslös och som av samma skäl befinner sig utanför det land där han tidigare haft sin vanliga vistelseort och som på grund av sin fruktan inte vill återvända dit.¹⁰

Vissa rekvisit måste således vara uppfyllda, både enligt Genèvekonventionen och UtIL för att en person skall anses vara flykting. Personen måste

- befinna sig utanför sitt hemland
- känna välgrundad fruktan,
- för förföljelse
- på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politiska åskådning, och
- vara i avsaknad av myndigheternas skydd mot förföljelsen.

Första rekvisitet – att befinna sig utanför sitt hemland

¹⁰ Utlänningslagen, 1989:529

Enligt kommentarerna till UtlL kan bara den som befinner sig utanför det land där han eller hon är medborgare som kan anses vara flykting. Denna regel är utan undantag.¹¹ För en statslös person räknas hemland som det land där han eller hon tidigare hade sin stadigvarande vistelseort. Det krävs dock inte att personen flytt sitt hemland, flyktingskap kan även uppstå efter att han eller hon lämnat hemlandet. Exempel på detta är personer som bedrivit politisk verksamhet i utlandet och detta har kommit till hemlandsmyndigheternas kännedom. Detta kallas flyktingskap *sur place*. Den som anses vara medborgare i ett visst land avgörs av hemlandets lagstiftning. Om en person blivit av med sitt medborgarskap på grund av att han eller hon flytt torde ses som att han eller hon – vid tillämpningen av denna paragraf - fortfarande är medborgare i landet.¹²

Andra rekvisitet: Välgrundad fruktan

För att en utlänning som befinner sig utanför sitt hemland krävs det att han eller hon känner välgrundad fruktan för förföljelse vid ett återvändande till hemlandet. Rekvisitetet välgrundad fruktan har diskuterats i doktrin och det har sagts innefatta både ett subjektivt och objektiva element. Enligt kommentaren till Utlänningslagen ska tyngdpunkten ligga på det subjektiva elementet, det vill säga den fruktan för förföljelse som den asylsökande känner.¹³ Denna fruktan ska dock ha fog för sig (det objektiva elementet). Det innebär att man i bedömningen även ska titta på de faktiska förhållandena i den sökandes hemland. Wikrén/Sandesjö hävdar att man i första hand bör ta hänsyn till den sökandes uppgifter snarare än till bedömningen av den faktiska situationen i hemlandet.¹⁴

Denna uppfattning håller dock inte all doktrin med om. James Hathaway hävdar i sin bok "The Law of Refugee Status" att "well-founded fear" inte har något med den sökandes subjektiva upplevelse att göra.¹⁵

Tredje rekvisitet: Förföljelse

För att rekvisitetet förföljelse ska vara uppfyllt krävs det att förföljelsen skall ha en viss intensitet. Det krävs alltså att förföljelsemetoderna inte är enstaka brottshandlingar. De

¹¹ Wikrén & Sandesjö: a.a. s.160

¹² Wikrén & Sandesjö: a.a. s.161

¹³ Wikrén & Sandesjö a.a. s.161

¹⁴ Wikrén & Sandesjö a.a. s.161

¹⁵ Hathaway, James: *The Law of Refugee status*, Butterworths, Toronto, 1991

åtgärder som i första hand anses vara förföljelse är gärningar som riktar sig mot utlänningens liv eller hälsa.¹⁶ Enligt andra uppfattningar skall även gärningar som innebär en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna anses utgöra förföljelse. Exempel på sådana gärningar kan vara förbud mot religionsutövning, förbud att använda vanliga skolor samt avsevärt längre livsmedelsransoner än vad övriga befolkningen får. Vad som anses vara förföljelse förutom hot mot liv och hälsa har det skrivits om bland annat i UNHCRs handbok, Grahl-Madsen, Hathaway och Goodwin-Gill. I UNHCR:s handbok står att diskriminerande åtgärder innebär förföljelse endast när åtgärderna är av en starkt menlig natur (*substantially prejudicial nature*)¹⁷ Grahl-Madsen omnämner förutom de ovan nämnda kränkningarna även ständig övervakning, stort antal arresteringar, allvarliga hot mot hälsan, inomlandsförvisningar, berövande av medborgarskap eller tvång att bära särskilda kläder eller skiljemärken (ex Davidsstjärnan). Även ekonomiska åtgärder som till exempel berövande av en persons alla möjligheter att försörja sig, ett systematiskt förhindrande av att han får anställning.¹⁸

Goodwin-Gill skriver att det även är av betydelse hur ingripande åtgärden är för att den skall räknas som förföljelse. Det kan räcka med åtgärder som medför allvarliga ekonomiska nackdelar, hindrande av anställning eller utbildning eller andra inskränkningar i normalt garanterade mänskliga rättigheter såsom yttrandefrihet, religionsfrihet m.m.¹⁹

Hathaway anför att varje understödd eller systematisk förvägran av de centrala mänskliga rättigheterna bör anses som förföljelse.²⁰ Han delar dock dessa mänskliga rättigheter in i fyra grupper och ger sin syn på vilka av dessa rättigheter som kan grunda förföljelse i de fall de bryts. Den första är politiska och medborgerliga rättigheterna. Till dessa tillhör bland andra skydd mot godtyckligt berövande av livet, skydd mot tortyr, frihet mot slaveri, förbud mot retroaktiv bestraffning osv. Brott mot dessa mänskliga rättigheter från statens sida utgör enligt Hathaway förföljelse. Den andra kategorin innefattar skydd från godtyckligt frihetsberövande, likhet inför lagen, rätt till korrekt och offentlig rättegång i

¹⁶ Wikrén & Sandesjö: a.a. s.164

¹⁷ Förenta nationernas flyktingkommissarie (UNHCR): *Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning*, par 54, Nordstedts Juridik, Stockholm, 1996,

¹⁸ Grahl-Madsen, Atle: *The Status of Refugees in International Law*, vol 1, s.201 och 212 - 216 Leiden , Sijthoff, 1966

¹⁹ Goodwin-Gill, Guy S.: *The Refugee in International Law*, s.16, Clarendon, Oxford, 1996

²⁰ Hathaway: a.a. s.108

brottmål, skydd för privat- och familjelivet osv. Brott mot dessa rättigheter anser Hathaway utgöra förföljelse. Den tredje gruppen behandlar brott mot ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, till exempel de fall då myndigheter i hemlandet förhindrat den sökande att arbeta, driva egen rörelse eller på annat sätt tjäna sitt levebröd. I vissa extrema fall kan brott mot denna sorts rättigheter anses som förföljelse²¹. Den fjärde kategorin innefattar rättigheter som äganderätt eller rätt till arbete. Brott mot dessa rättigheter anses inte vara förföljelse.

Fjärde rekvisitet: Grunden för förföljelsen

Ett viktigt krav för att förföljelsen som en person utsatts för kan leda till flyktingförklaring är att grunden till förföljelsen är en av dem uppräknade i Utlänningslagen. Dessa är i dagsläget *ras, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller religiös eller politisk uppfattning*. Endast om en person förföljs på dessa grunder kan de flyktingklassas. Med *ras* avses enligt Wikrén/Sandesjö²² alla slags etniska grupper som i dagligt tal kallas för raser. Enligt Goodwill-Gill skall termen *ras* tolkas som ras, färg, härstamning och nationellt och etniskt ursprung. *Nationalitet* skall inte endast innefatta medborgarskap, utan även språkliga och kulturellt definierade kollektiv.²³ Termen *samhällsgrupp i övrigt* syftar till samhällsklasser som adel, jordägare, kapitalägare eller särskilda yrkesgrupper. Man har diskuterat huruvida *kön* skall innefattas i termen *samhällsgrupp i övrigt*. UNHCR har i sina riktlinjer uttalat att en den korrekta tolkningen av begreppet ”tillhörighet till en viss samhällsgrupp” inbegriper såväl kön som sexuell läggning och att kvinnor och homosexuella kan utgöra exempel på sådana samhällsgrupper som avses i konventionens flyktingbegrepp.²⁴ Däremot UN har kommit fram till att *kön* inte inbegrips av termen.²⁵ Även i regeringens proposition 1996/97:25 ansågs kvinnor inte innefattas av begreppet ”samhällsgrupp i övrigt”.²⁶ I den nya propositionen prop 2005/06:6 skriver regeringen om den gamla propositionens främsta anledning till att kvinnor ej ansågs utgöra en sådan samhällsgrupp som avses i

²¹ Utlänningsnämndens beslut UN 31-93

²² Wikrén & Sandesjö: a.a. s. 166

²³ Wikrén & Sandesjö a.a. s.166

²⁴ UNHCR, Guidelines on international protection: Gender-Related Persecution, punkten 30; UNHCR, Guidelines on international protection: ”Membership of a particular social group”, punkten 12

²⁵ Utlänningsnämndens beslut UN 328-97

²⁶ Prop. 1996/97:25

lagen: ” Som nämnts anfördes i förarbetena till 1997 års lagstiftningsärende som främsta skäl mot en tolkning som inrymmer kön och sexuell läggning i begreppet tillhörighet till en viss samhällsgrupp att det var tveksamt huruvida flertalet EU-länder skulle godta en sådan tolkning.”²⁷

I den senaste utredningen skriver regeringen att rådet i EU tagit fram ett direktiv om miniminormer om skyddet för tredjelandsmedborgare där det anges att homosexuella utgör en sådan samhällsgrupp som avses i lagen och att könsrelaterad förföljelse skall beaktas i bedömningen av vad som är en särskild samhällsgrupp.²⁸

Regeringen skriver vidare i propositionen att ” Det står nu klart att det internationellt, bland ett stort antal länder, råder enighet om att flyktingkonventionen bör ges en mera vidsträckt tolkning än tidigare, inte minst i fråga om förföljelsegrunden ”tillhörighet till en viss samhällsgrupp”.²⁹

I SOU 2004:31, som förväntas antas i den nya Utlänningslagen i Mars 2006, har man diskuterat möjligheterna för att även kön och *sexuell läggning* skall innefattas bland dessa grunder.³⁰

Grunden *Religiös uppfattning* tar främst hänsyn till förbud mot olika religioner och förföljelse av personer som praktiserar denna. *Politisk uppfattning* förutsätter inte att den asylsökande har varit politiskt aktiv³¹ Det krävs dock att myndigheterna i hemlandet känner till den sökandes otillåtna uppfattning eller att det också finns en risk för att hans eller hennes uppfattning kommer att avslöjas vid ett återvändande. Dessutom skall det finnas en risk att han eller hon utsätts för förföljelse. Oftast krävs att den sökande på något sätt agerat mot regimen i hemlandet, som till exempel att han eller hon varit medlem i förbjudet politiskt parti eller organisation, yttrat sig genom publicering eller spridning av flygblad.

²⁷ Prop 2005/06:6 s.20

²⁸ Direktiv 2004/83/EG

²⁹ Prop 2005/06 s.20

³⁰ SOU 2004:31

³¹ Wikrén & Sandesjö: a.a. s.167

2.4 - Begreppet Skyddsbehövande i övrigt i 3 kap 3§ UtlL

Med *skyddsbehövande* i övrigt avses i denna lag en utlänning som i andra fall än som avses i 2§ lämnat det land som han är medborgare i, därför att han

1. känner en välgrundad fruktan för att straffas med döden eller med kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning,
2. på grund av en yttre eller inre väpnad konflikt behöver skydd eller på grund av en miljökatastrof inte kan återvända till sitt hemland, eller
3. på grund av sitt kön eller homosexualitet känner välgrundad fruktan för förföljelse³²

Punkten 1 kommer nedan att kallas för tortyrbestämmelsen, punkten 2 för väpnad konflikt-bestämmelsen och punkten 3 för könsbestämmelsen.

2.4.1 - Välgrundad fruktan och risk för tortyr m.m. i 3 kap 3§ UtlL

Enligt Wikrén/Sandesjö skall begreppet ”välgrundad fruktan” tolkas på samma sätt som i flyktingparagrafen.³³ Känner man en sådan fruktan kan man anses vara skyddsbehövande i övrigt. Vad som avses med tortyr anges i art 1. FN-konventionen, dvs. en handling genom vilken allvarlig smärta eller svårt lidande, fysiskt eller psykiskt, medvetet tillfogas någon. Övergreppet skall enligt Wikrén/Sandesjö ha tillfogats av en offentlig tjänsteman eller någon annan som handlar som företrädare för det allmänna eller ha skett på anstiftan eller med samtycke eller medgivande av denne. Det förutsätts dessutom att gärningen har skett i ett visst angivet syfte, främst för att få information eller en bekännelse av den torterade, eller som vedergällning.

FN:s särskilda kommitté mot tortyr har framhållit att fullständig riktighet eller felfrihet sällan kan väntas från offret i dennes berättelse. Om den sökande till exempel lider av PTSD (Posttraumatiskt stressyndrom) är en omständighet som måste beaktas i utredningen, då den ibland kan medföra motsägelser i berättelsen som inte nödvändigtvis härstammar i att den sökande ej talar sanning.

³² Utlänningslagen

³³ Wikrén & Sandesjö s. 175

Risken för tortyr skall vara välgrundad. Riskbedömningen skall göras utifrån de omständigheter som var eller borde ha varit kända för den stat som verkställer av- eller utvisningen. Det krävs dessutom att risken är reell och inte kan elimineras. Behovet av internationellt skydd kan således bortfalla i de fall när möjlighet till ett internt flyktalternativ finns i hemlandet.

2.4.2 - Begreppet "väpnad konflikt" i 3 kap 3§ UtIL

Punkt 2 i 3 kap 3§ tar hänsyn till dem som behöver skydd på grund av en yttre eller inre väpnad konflikt eller som på grund av miljökatastrof inte kan återvända till sitt hemland. Definitionen av väpnad konflikt finns varken i lagtext eller kommentarer. Däremot skriver Utlänningsnämnden i några vägledande beslut om begreppet. I UN 99-04 kan man utläsa *"folkrättslig mening kännetecknas en intern väpnad konflikt av stridigheter mellan en stats väpnade styrkor och andra organiserade väpnade grupper. Dessa stridigheter måste vara av sådan karaktär att de går utöver vad som kan klassas som inre oroligheter eller som endast utgör sporadiska eller isolerade våldshandlingar. Vidare måste de väpnade grupperna ha ett visst mått av territoriell kontroll vilket tillåter dem att utföra militära operationer. En avgörande faktor för tolkningen av begreppet "inre väpnad konflikt" i samband med tillämpningen av 3 kap. 3 § första stycket 2 UtIL måste bl.a. vara hur civilbefolkningen drabbas. Konflikten kan vara så intensiv att ett återsändande till den asylsökandes del av landet framstår som otänkbart, samtidigt som möjligheter saknas att sända sökanden till en annan landsdel."*³⁴

2.4.3 - Förföljelse på grund av kön och sexuell läggning i 3 kap 3§ UtIL

I punkt 3 avses de som känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sitt kön eller homosexualitet. I regeringens proposition 1996/97:25 anförs följande: *"Som framgår av redogörelsen för gällande rätt har personer som riskerar allvarligt straff eller förföljelse på grund av homosexualitet eller kön i praxis beviljats uppehållstillstånd när deras*

³⁴ Utlänningsnämndens beslut UN 99-04

situation vid ett återvändande motiverat det. Regeringen bedömer att dessa grupper bör ges ett starkare skydd än idag och därför omfattas av en ny skyddsregel”³⁵

En fråga som uppkommer i sammanhanget är vad som avses med begreppet kön. I prop 2005/06:6 skriver man att begreppet kön använts i svensk lagstiftning inte bara för en beteckning på det biologiska könet, utan även s.k. socialt eller kulturellt kön. ”I flyktingrättsliga sammanhang bör begreppet kön enligt regeringens mening användas i den vidaste bemärkelsen och således omfatta inte bara den biologiska skillnaden mellan män och kvinnor utan även socialt och kulturellt bestämda, stereotypa, föreställningar om hur män respektive kvinnor skall bete sig”³⁶

I prop 2005/06:6 har regeringen konstaterat att den nuvarande könsbestämmelsen i 3 kap 3§ inte varit särskilt effektiv. ”Det har dock visat sig att denna bestämmelse i praxis har fått en begränsad tillämpning, såväl när det gäller kön som homosexualitet.”

Den 22 september 2005 föreslogs att könsbestämmelsen från 3 kap 3 § UtlL skall införas i flyktingparagrafen. ”Regeringen anser att tolkningen av flyktingbegreppet bör omfatta också den som behöver skydd mot förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning.”³⁷ Således innebär det att den som riskerar att bli förföljd på grund av kön eller sexuell läggning kan flyktingförklaras i den nya, kommande utlänningslagen, som enligt de senaste uppgifterna kommer att träda i kraft den 31 mars 2006.

Förut kunde man alltså endast erhålla asyl som skyddsbehövande i övrigt om man riskerade förföljelse på grund av kön och sexuell läggning, medan man i den nya lagen kan erhålla flyktingstatus. Skillnaderna mellan flyktingar och skyddsbehövande i övrigt är att flyktingen erhåller en del fördelar som skyddsbehövande inte gör. För det första kan en flykting få rätt till resedokument, det vill säga en handling som de kan resa över Sveriges gränser. Flyktingar ett starkare skydd mot att riskera bli utvisade för brott, det krävs mycket hög grad av brottslig verksamhet för att utvisning ska bli aktuell. En tredje

³⁵ Prop. 1996/97:25

³⁶ Prop 2005/06:6

³⁷ Prop 2005/06:6

fördel är att flyktingar har lättare att få svenskt medborgarskap än skyddsbehövande. Att regeringen valt att införa könsbestämmelsen i flyktingparagrafen, som ger ett starkare skydd kan ses som ett tecken på en viss medvetenhet om förföljelse på grund av kön och sexuell läggning. Vad denna uppsats kommer att analysera är hur könsbestämmelsen har tillämpats i praktiken, när den fortfarande hade sin plats i 3 kap 3§ och samt försöka komma med några teorier om bestämmelsens egentliga effektivitet.

2.5 - Statens/hemlandets myndigheters skydd

En flykting är alltid en person som inte åtnjuter sin regerings skydd oavsett om han är *ur stånd* att eller *icke önskar* att begagna sig av detta skydd.³⁸ Enligt UNHCR:s handbok tolkas rekvisitet *ur stånd* i sådana fall när det föreligger omständigheter som den berörde personen inte kan råda över. Exempel på detta är krigstillstånd, inbördeskrig eller andra svåra oroligheter som förhindrar medborgarskapslandet att erbjuda skydd. I de fall medborgarskapslandets skydd nekats skall en sådan vägran anses bekräfta eller förstärka den sökandes fruktan. Vad en sådan vägran innebär skall bedömas utifrån de enskilda omständigheterna. Om den sökande vägrats tjänster som till exempel att få ut hemlandspass som normalt tillkommer hans landsmän, kan detta utgöra en vägran i definitionens mening.³⁹ Rekvisitet *icke önskar* syftar på flyktingar som vägrar att acceptera skydd av medborgarskapslandets regering.⁴⁰

2.6 - Intern flykt

Begreppet internt flyktalternativ aktualiseras i de fall när en asylsökande har möjlighet att leva inom en annan del av hemlandet och där kan få skydd och även rörelsefrihet och möjlighet till försörjning. Om den sökande kan ta sig till ett sådant område på ett säkert sätt föreligger inget behov av fristad i Sverige.⁴¹ I praktiken innebär detta att en person inte kan flyktingklassas om ett internt flyktalternativ finns, även om personen i övrigt uppfyller kraven på flyktingskap. Om begreppet internt flyktalternativ skrivs även i UNHCR:s handbok artikel 91. Där framhålls att vid enstaka konflikter eller svårare

³⁸ UNHCR:s handbok, par 97

³⁹ UNHCR:s handbok, par 98-99

⁴⁰ UNHCR:s handbok, par 100

⁴¹ Prop 1996/97:25 s.101

oroligheter innefattande förhållanden såsom inbördeskrig, kan förföljelse av en specifik etnisk eller nationell grupp förekomma i endast en del av landet. I sådana situationer kommer en person inte uteslutas från möjligheterna att bli klassad som flykting, endast på grund av att han eller hon kunde ha sökt tillflykt i en annan del av landet, om det under rådande omständigheter inte hade varit rimligt att förvänta sig av honom att göra detta.⁴² Hathaway skriver även att något inre flyktalternativ inte föreligger om förhållandena i området inte uppfyller grundläggande krav i fråga om medborgerliga, politiska och ekonomiska rättigheter eller om säkerheten där på annat sätt är illusorisk eller oförutsägbar.⁴³

2.7 - Humanitära skäl

Vidare kan uppehållstillstånd beviljas till en utlänning som av humanitära skäl bör få bosätta sig i Sverige, enligt 2 kap 4§ p.5 UtlL. Reglerna för uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning till person bosatt i Sverige regleras i 2 kap 4 p.5 andra stycket UtlL, samt 2 kap 4d och e.

2.8 - Ny ansökan hos Utlänningsnämnden

Efter att Utlänningsnämnden prövat Migrationsverkets överklagade beslut och fastställt avslaget och avvisningen kan beslutet inte längre överklagas och är därför verkställbart. Däremot kan utlänningen, under tiden som han eller hon väntar på att bli verkställd, lämna en ny ansökan till Utlänningsnämnden, enligt 2 kap 5b UtlL. Under tiden som nämnden handlägger den nya ansökan har de möjlighet att inhibera verkställigheten enligt 29§ Förvaltningslagen. En ny ansökan av detta slag skall bifallas endast om ansökan grundar sig på omständigheter som inte prövats tidigare och om utlänningen är skyddsbehövande eller det annars skulle strida mot humanitetens krav att verkställa beslutet om avvisning.

⁴² Utlänningsnämndens beslut UN 18-93

⁴³ Hathaway, a.a. s.134

2.9 - Förbudet mot ”refoulment”

Förbudet mot ”refoulment” i 8 kap 1§ stadgar att en avvisning eller utvisning aldrig får verkställas till ett land om det finns skälig anledning att tro att utlänningen där skulle vara i fara att straffas med döden eller med kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning och inte heller till ett land där han inte är skyddad mot att sändas vidare till ett land där han skulle vara i sådan fara.

2.10 - Omedelbar verkställighet, 8:8 UtL

Vanligtvis kan Migrationsverkets avvisningsbeslut inte verkställas förrän de vunnit laga kraft. Enligt 8:8 UtL kan dock Migrationsverket förordna om att verkets beslut om avvisning får verkställas omedelbart, även om det inte vunnit laga kraft. Denna situation kan uppstå när det är uppenbart att det inte finns grund för asyl eller att uppehållstillstånd inte kan beviljas på någon annan grund.

2.11 - Beviskrav

Det är en internationellt accepterad princip att den asylsökande har bevisbördan för att han eller hon är flykting eller skyddsbehövande. Detta framgår bland annat av UNHCR:s handbok⁴⁴ Det förväntas av den sökande att han eller hon lägger fram alla relevanta fakta som syftar till att styrka ansökningen samt att han eller hon samarbetar med myndigheterna i utredningen.⁴⁵ Dock kan det i många fall uppstå svårigheter att bevisa något som hänt i hemlandet. Enligt Wikrén/Sandesjö och UNHCR:s handbok bör ett alltför strikt beviskrav inte tillämpas.⁴⁶ I prop 1996/97:25 betonas vikten av att beviskravet inte ställs alltför högt när politisk förföljelse åberopas. Föredraganden i propositionen framhåller att det sällan kan läggas fram någon fullständig bevisning som klart styrker att det finns risk för politisk förföljelse och därför skall den sökandes berättelse godtas om den framstår som trovärdig och sannolik.⁴⁷

⁴⁴ UNHCR:s handbok par 196

⁴⁵ Utlänningsnämndens beslut UN 48-92

⁴⁶ Wikrén & Sandesjö: a.a. s.172 och UNHCR:s handbok par 197

⁴⁷ Prop. 1996/97:25

Prövningsmyndigheten har en skyldighet att hjälpa den sökande att få fram nödvändiga bevis, om detta är möjligt. Däremot betyder detta inte att bevisbördan ligger på myndigheten förutom i de fall när myndigheten har en rimlig möjlighet att kontrollera en uppgift men avstår från detta. Den senare principen om omvänd bevisbörda framgår ur doktrin från FN:s kommitté mot tortyr.⁴⁸

En annan viktig princip vid bevisfrågor är ”the benefit of the doubt”. På svenska kan man närmast översätta den till ”tvistemålets fördel” i de fall när argument finns för båda alternativen. I kommentaren till Utlänningslagen anges uttryckligen att denna princip skall tillämpas:

”Inom asylrätten tillämpas en bevisregel till förmån för den asylsökande, benefit of the doubt, om det finns uppgifter som inte låter sig bevisas. Bevisregeln tillämpas emellertid endast när den sökande har lämnat en allmänt trovärdig och rimlig berättelse om vad han eller hon varit med om...Betydelse i trovärdighetshänseende tillmäts också det förhållandet, att berättelsen till sina huvuddrag förblir oförändrad under asylprövningen i olika instanser.”

The benefit of the doubt-principen diskuteras även i UNHCR:s handbok.⁴⁹

Dessa bevisregler skall enligt Wikrén/Sandesjö användas vid tillämpningen av 3 kap 2§ och 3§ samt 8 kap 1§ UtIL.⁵⁰

Nedan, i uppsatsens tredje del, kommer beslut UN 341-97 att analyseras. Detta är ett viktigt vägledande beslut från Utlänningsnämndens hemsida om hur bevisfrågor skall hanteras.

2.12 - Migrationsverkets riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov

På UNHCR:s fråga om vilka huvudsakliga problem svenska myndigheter stötte på i mötet med kvinnliga asylsökanden svarade Sverige 1996 endast: ”At the moment Sweden

⁴⁸ CAT/C/25/D/149/1999

⁴⁹ UNHCR:s handbok par 203 - 204

⁵⁰ Wikrén & Sandesjö: a.a. s. 173

is facing no particular problems when dealing with these issues”⁵¹ Enligt Maria Bexelius tydde detta uttalande på att svenska regeringen inte till fullo insåg de problem kvinnor kan stå inför eller att man kunde lösa problemen.⁵² Migrationsverket har senare utvecklat ett viktigt styrdokument som ger riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov.

Här kommer jag att presentera de riktlinjer som Migrationsverket uppger att de ska följa i handläggningen när de utreder kvinnor som söker asyl. Informationen som jag presenterar här kommer från ett dokument på Migrationsverkets interna nät LIFOS. Här ges riktlinjer till både utredningsmetoder och till bedömningarna. I uppsatsens tredje kapitel kommer jag att referera till detta avsnitt för att undersöka i vilken grad besluten är i enlighet med riktlinjerna. Riktlinjerna är skrivna av Migrationsverket 2001-03-28 och nästan alla beslut jag analyserar är från 2004. Dokumentet har därför funnits Migrationsverkets handläggare till handa när de tog besluten.

Inledningsvis skriver man i riktlinjerna att *”könsrelaterad förföljelse av kvinnor kan knappast definieras på ett entydigt och uttömmande sätt...Somliga fall kan hänföras till den officiella sfären...andra former knyter an till den privata sfären t.ex. tvångsäktenskap och våld inom familjen. Åter andra är helt könsspecifika d.v.s. gäller enbart kvinnor, t.ex. tvångsabort eller könsstympning. Könsrelaterad förföljelse har ofta en stark allmän koppling till legala, sociala, kulturella och traditionella skillnader i maktförhållandena mellan kvinnor och män och där kvinnor oftast framstår som den klart svagare parten. Här inbegrips bland annat synen på kvinnans uppgift i familjen och samhället, hennes förväntade uppträdande hemma och i den offentliga sfären, hennes klädedräkt, hennes anspråk på att själv välja sin make och överhuvudtaget hennes sexuella självbestämmanderätt.”*⁵³

⁵¹ UNHCR, *Swedish answers to the questionnaire concerning gender-based persecution – UNHCR symposium 22-23, February 1996*

⁵² Bexelius: a.a. s.12

⁵³ Riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov, Migrationsverkets dokument 6272, hämtad från LIFOS, Migrationsverkets interna databas, Norrköping 2001-03-28

I riktlinjerna görs även en hänvisning till CEDAW, FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor, artikel 1. Där definieras våld mot kvinnor som: ”*varje könsbetingad våldshandling som resulterar i eller sannolikt kommer att resultera i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller sådant lidande för kvinnor innefattande hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande vare sig det sker offentligt eller privat*”.⁵⁴

I artikel 2, CEDAW uttalas att ”*våld mot kvinnor skall anses omfatta men inte vara begränsat till följande:*

a) fysiskt, sexuellt och psykiskt våld som förekommer inom familjen, innefattande misshandel, sexuellt utnyttjande av minderåriga flickor i hushållet, våld relaterat till hemgift, våldtäkt inom äktenskapet, kvinnlig könsstympning och andra traditionella seder som är skadliga för kvinnorna, våld utövat av annan än make och våld i samband med utnyttjande,

b) fysiskt, sexuellt och psykiskt våld som förekommer ute i samhället inklusive våldtäkt, sexuellt utnyttjande, sexuellt ofredande och hotelser i arbetet, inom utbildningsinstitutioner och andra platser, handel med kvinnor och tvångsprostitution,

c) fysiskt, sexuellt och psykiskt våld förövat eller tolerererat av staten, varhelst det förekommer. ”⁵⁵

Vidare uttalas i Migrationsverkets riktlinjer att ”*oavsett vilken definition som väljs rörande könsrelaterad förföljelse är kvinnor ofta särskilt sårbara och utsatta i flyktingsammanhang.* ”⁵⁶

Det uttalas i riktlinjerna att asylprocessen och asylprövningen tidigare skett utifrån manliga utgångspunkter och värderingar och att behov finns av riktlinjer som mera specifikt fokuserar på kvinnor.

⁵⁴ United Nations Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), art 1, 1979

⁵⁵ CEDAW, art 2

⁵⁶ Migrationsverkets riktlinjer, a.a.

2.12.1 - Utredningsfasen

I detta avsnitt av riktlinjerna uppges vägledning till verkets handläggare när dessa skall handlägga asylsökande kvinnor. Inledningsvis skriver man att *”i vissa fall kan kvinnors skäl vara specifika eller av en annan natur än männens och därför kräva särskild uppmärksamhet och speciell utredningsmetodik. I regel är asylrättslig lagstiftning och styrinstrument neutrala vad gäller kön. Därmed är det lätt att tro att också kvinnor och män är likställda i asylprocessen. I praktiken behöver inte detta vara fallet eftersom kvinnor många gånger kan komma i såväl ett utredningsmässigt som bedömningsmässigt underläge på grund av att asylprocessen traditionellt skett utifrån i huvudsak manliga värderingar och utgångspunkter.”*⁵⁷

Om utredning av kvinnors politiska engagemang skriver man: *”Kvinnors aktiviteter och engagemang kan vara svåra att identifiera utifrån den gängse uppfattningen om hur exempelvis politisk övertygelse eller oppositionella åsikter tar sig uttryck i den offentliga sfären. Detta beror på att kvinnor i många länder vistas och verkar i den privata sfären och att deras verksamhet därmed blir mindre synlig utåt. Kvinnors uttryck för protest och vägran att underkasta sig riktar sig ofta mot sociala, kulturella och religiösa normer...”*⁵⁸

Om utredningen av övergrepp, särskilt med sexuell inriktning anger riktlinjerna att *”kvinnor som blivit utsatta för övergrepp ... är normalt inte villiga att direkt eller spontant berätta om detta.”*⁵⁹

Vidare anges i dokumentet en mängd utredningstekniska riktlinjer som jag valt att inte beskriva här utan istället fokusera på bedömningsaspekterna, eftersom uppsatsens huvudsyfte är att skärskåda bedömningarna och besluten.

2.12.2 - Bedömningsaspekter

I detta avsnitt anges riktlinjer för faktorer som bör beaktas i bedömningarna och besluten. När Migrationsverket skall ta ställning till huruvida en kvinnas asylberättelse innehåller asylgrundande skäl bör man alltså ta följande riktlinjer i beräkning. Först nämns generella

⁵⁷ Migrationsverkets riktlinjer, a.a.

⁵⁸ Migrationsverkets riktlinjer, a.a.

⁵⁹ Migrationsverkets riktlinjer, a.a.

regler om förföljelse och beviskrav. Dessa har jag redan redogjort för ovan. Av intresse är däremot det riktlinjerna säger om könsrelaterat våld.

Det Migrationsverket anger i riktlinjerna kring de bedömningsaspekter handläggarna bör ta hänsyn till har jag ansett så pass viktigt och centralt för denna uppsats att jag valt att bifoga hela dokumentet (se bilaga 11). Här följer således endast en kort sammanfattning av bedömningsaspekterna samt en hänvisning till det bifogade dokumentet.

Sammanfattningsvis hävdar riktlinjerna följande om de aspekter som skall tas med i bedömningen. Myndigheterna bör vid bedömningen vara medvetna om att starka trauman kan leda till att vissa skäl inte åberopas förrän senare i processen. Asylutredningen är normalt kopplad till metoder och värderingar typiska för manliga asylsökande. Till exempel kan en kvinnas politiska verksamhet i hemlandet vara av en annan karaktär än männens, men ändå viktig och asylgrundande. Kvinnor kan ibland på grund av kulturella och språkliga skillnader uttrycka sig annorlunda jämfört med män, främst kring känsliga frågor. Övergrepp mot kvinnor, särskilt sådana av sexuell natur är ofta väldigt känsliga och ses som mycket skamfyllda i vissa kulturer. Man bör beakta att kvinnor kan ibland ha naturliga skäl till att vilja hålla uppgifter om sådana övergrepp för sig själva och detta bör ej påverka trovärdigheten i berättelsen. Myndigheterna bör även beakta att det i vissa länder, med låg MR-profil kan det för kvinnor ibland finnas naturliga skäl till att inte vilja anmäla övergrepp till myndigheterna i hemlandet, inte minst i de fall då övergreppen begåtts av myndighetstjänstemän. Kvinnor kan i många länder ha svårigheter att få övergrepp med sexuell inriktning dokumenterade. En kvinna har ofta ett sämre utgångsläge än en man att få hemlandets myndigheters skydd. Vidare bör svenska myndigheter beakta att möjligheter till interna flyktalternativ kan vara mer begränsade för kvinnor än för män. ⁶⁰

Kapitel 3 - Fallen

I detta avsnitt kommer jag att använda mig av ett antal beslut från Utlänningsnämnden och Migrationsverket som har berört kvinnor som har sökt asyl. Skälen som de åberopat

⁶⁰ Migrationsverkets riktlinjer, a.a.

är olika. I början på varje fall skall jag redogöra för bakgrunden, dvs. det som de sökande har åberopat. Därefter skall jag först gå igenom Migrationsverkets beslut och motivering samt ge en kommentar. Därefter följer Utlänningsnämndens beslut och motivering. Slutligen kommer jag att analysera vad beslutsfattaren inkluderar i sin motivering och vad han eller hon utelämnar. Här kommer jag använda mig av de ovan beskrivna lagparagraferna och kommentarerna till dessa och undersöka hur de olika rekvisiten behandlas i beslutsmotiveringarna. Har besluten som jag undersöker anknytning till lagen och dess kommentarer? Till vilken grad överensstämmer besluten med den redogörelse av lagen som jag gjort ovan?

Jag skall också undersöka i vilken grad beslutsfattaren har med sitt beslut visat medvetenhet för de förhållanden som råder för de asylsökande kvinnorna i deras hemländer och hur denna eventuella medvetenhet har påverkat beslutet. I denna del har jag försökt att sätta beslutet i ett socialt sammanhang och försöka analysera vilka faktorer som möjligtvis kan ha lett till att besluten ser ut som de gör.

Slutligen skall jag jämföra beslutens motiveringar med de riktlinjer som Migrationsverket lämnat ut till sina handläggare och beslutsfattare om kvinnor som söker asyl. (se ovan i kap.2)

Samtliga beslut som jag går igenom är på ärenden där Migrationsverket har avslagit asylansökan och där den sökande har, med eller utan hjälpt av biträde, överklagat till Utlänningsnämnden.

Kortfattat kan man säga att följande kommer att tas upp i denna del:

- Vad tar Utlänningsnämnden och Migrationsverket för beslut
- Vilka källor använder sig Utlänningsnämnden och Migrationsverket av i sina beslut och i vilken utsträckning redogör de för dessa
- Hur mycket hänsyn tar Utlänningsnämnden och Migrationsverket till de olika rekvisiten i lagen

- Hur mycket hänsyn tar Utlänningsnämnden och Migrationsverket till rådande samhällsförhållanden för kvinnor i de sökandes hemländer
- Hur mycket hänsyn tar Utlänningsnämnden och Migrationsverket till Migrationsverkets styrdokument och riktlinjer om handläggning av asylsökande kvinnor
- Vad är det som vanligast gör att en ansökan avslås eller bifalles
- I de fall där ansökan avgörs på en bevisfråga, hur högt ställs beviskravet

3.1 - Fall 1

I detta ärende⁶¹ har A, en kvinna från Kamerun och hennes dotter ansökt om uppehålls- och arbetstillstånd samt flyktförklaring och resedokument (asyl). Migrationsverket avslag kvinnans ansökan och bedömde att ansökan var uppenbart ogrundat och beslutade om avvisning med omedelbar verkställighet enligt 8:8 UtL. A överklagade till Utlänningsnämnden. Nämnden avslag överklagandet, fast ändrade beslutet om omedelbar verkställighet.

3.1.1 - Bakgrund och yrkanden

Till skäl för sin ansökan har hon åberopat följande: Hon riskerar förföljelse på grund av sitt kön. Hon är i hemlandet gift med en muslimsk man, som våldtagit, misshandlat och hotat henne till livet. Eftersom hon inte ville konvertera till islam blev medlemmar ur muslimska samfundet arga och pressade hennes man att vidta åtgärder. En dag kom mannen hem med ungefär tio män. De slog A medvetslös så att hon fick föras till sjukhus. Männen hade skickats av det muslimska samfundet. Maken ingav ett foto på A till det muslimska samfundet, som dessa kopierat upp över hela landet. A flydde sedan och bodde hos sin mor, men maken fick reda på detta och hittade henne. Hon våldtogs eftersom hon blivit gravid med en annan man och maken hade för avsikt att döda barnet genom våldtäkten. A har även åberopat att det föreligger risk för att dottern kommer att utsättas för könsstympning i det fall att hon blir tvingad att återvända till hemlandet. Till stöd för sin ansökan har A även ingivit ett intyg från psykiatriker, en hänvisning till SOU

⁶¹ Bifogat dokument, Bilaga 2

2004:31 om flyktingskap och könsrelaterad förföljelse samt rapporter från International Women's Rights Action Watch från 1999, om våld mot kvinnor i Kamerun. Enligt denna är våldtäkt inom äktenskapet förbjudet enligt lag, men kulturellt accepterat, då medgivande till äktenskap även innebär medgivande till samlag.

3.1.2 - Utlänningsnämndens bedömning

UN börjar sin beslutsmotivering med att konstatera att situationen för de mänskliga rättigheterna är otillfredsställande i Kamerun. De skriver om att situationen för kvinnor är svår, trots att Kamerun ratificerat CEDAW. Vidare skriver de att kvinnans ställning är svag i praktiken, på grund av sedvanerätten som tillämpas. Våld mot kvinnor i hemmet är enligt UN ett problem som är svårt att komma tillrätta med, eftersom det inte finns någon särskild strafflagstiftning för just sådana brott. Kvinnor får göra anmälningar under strafflagen, men de särskilda omständigheterna tas inte med i bedömningen. Våld mot kvinnor ses ofta som en privat angelägenhet och det är svårt för en kvinna att skilja sig. UN noterar vidare att A:s berättelse eskalerat i förhållande till de uppgifter hon lämnat till Migrationsverket, men detta till trots finns ingen anledning att ifrågasätta det faktum att hon blivit misshandlad. UN konstaterar sedan att *"Enbart det förhållandet att man i sitt hemland har blivit utsatt för misshandel eller andra brottsliga handlingar konstituerar dock inte ett skyddsbehov enligt utlänningslagen."*⁶²

Enligt UN blir den centrala rättsfrågan vilket skydd de kamerunska myndigheterna kan erbjuda i det enskilda fallet eller om skydd kan erhållas i någon annan del av landet. Här resonerar nämnden på följande sätt:

*"Nämnden finner av vad som framkommit i ärendet att det kan föreligga en beaktansvärd risk att A kan komma att utsättas för övergrepp av sin make. Hon har emellertid inte försökt söka skydd os myndigheterna eller de frivillighetsorganisationer som finns i landet. Hon kan således inte ha ansetts gjort sannolikt att hon inte kan erhålla skydd från makten i hemlandet. Mot bakgrund härav är inte A att anses som skyddsbehövande i övrigt enligt 3 kap 3§ p3 utlänningslagen"*⁶³

⁶² Bilaga 2, bifogat dokument

⁶³ Bilaga 2, bifogat dokument

I könsstympningsfrågan har UN först konstaterat att könsstympning praktiseras i Kamerun, särskilt i den nordvästra provinsen där kvinnan kommer ifrån. Till stöd för detta har de hänvisat till WHO och UNFPAs rapporter. UN avfärdar resonemanget att A:s dotter kommer att utsättas för könsstympning med motiveringen: *”Eftersom hon själv (A) är motståndare (till könsstympning) anser nämnden emellertid att hon, trots sin ursprungliga hemort, torde kunna skydda sin dotter från att könsstympas”*.⁶⁴

3.1.3 - Kommentar

Till skillnad från många av de beslut som jag analyserat är detta relativt utförligt skrivet. UN visar i beslutsmotiveringen en viss kunskap om förhållandena i Kamerun och det finns även en del källhänvisningar. En del frågetecken uppstår däremot. Inledningsvis skriver UN att kvinnans ställning är svag i Kamerun och att sedvanerätt tillämpas. De skriver även att våld i hemmet ofta anses vara en privat angelägenhet och att det är svårt för kvinnor att skilja sig. Denna medvetenhet till trots hävdar UN i det ovan citerade stycket att den huvudsakliga anledningen till varför A nekas uppehållstillstånd i Sverige är att hon inte lyckats bevisa att myndigheterna i hemlandet inte kan skydda henne. Det faktum att det för UN är välkänt att kvinnors situation i Kamerun är sådan att våldtäkt och övergrepp i hemmet ses som en privat angelägenhet framstår som en rak motsägelse till de högt ställda beviskraven på att myndigheterna inte kan skydda A. UN utelämnar i sin beslutsmotivering uppgifter om hur kamerunska myndigheter tidigare hanterat fall som liknar A:s. Utan att hänvisa till någon källa som säger något om detta hävdar UN alltså att eftersom det finns en teoretisk möjlighet för A att få hjälp av myndigheterna skall hennes ansökan avslås. Hur stor chans för A att faktiskt få hjälp mot ytterligare övergrepp nämns inte. Det nämns inte heller något i beslutet om vilken påverkan det muslimska samfundet som utsatte A för övergreppen har på myndigheterna och vilken ställning sådana samfund kan ha i ett område som A:s hemtrakter. Vidare utelämnas alla resonemang kring rekvisitet *”... som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av detta lands skydd”*.⁶⁵ UN har bara tagit

⁶⁴ Bilaga 2, bifogat dokument

⁶⁵ Utlänningslagen

hänsyn till första delen i rekvisitet, dvs. ordet ”kan”. Däremot nämns inget i beslutet om ”på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av sitt lands skydd”.

Könsstymningen. Maria Bexelius skriver i sin bok ”Kvinnor på flykt” om ett stornämndsbeslut från Utlänningsnämnden, där myndigheten tar ställning till begreppet könsstymning. Bexelius citerar nämndens beslut från 1996-02-12.

”Enligt nämndens mening är en tvångsmässigt utförd omskärelse en sådan grym och omänsklig och förnedrande behandling som står i strid med FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Underlåtenhet från statens sida att förhindra ett ingrepp av detta slag får anses innebära att den som drabbats utsätts för förföljelse i den mening som avses i 1951 års flyktingkonvention och 3 kap 2§ utlänningslagen.”⁶⁶

Nästa fråga är om vilka kriterier som krävs för att myndigheten skall anse att fruktan för könsstymning är välgrundad fruktan i den mening som Utlänningslagen avser. I de fallen Bexelius analyserar ansåg Utlänningsnämnden att de starka sociala normer som förespråkar könsstymning leder till svårigheter att motstå det sociala trycket.⁶⁷

Nämnden beviljade uppehållstillstånd i de fallen som Bexelius analyserar.

I det förevarande fallet argumenterar nämnden att eftersom A är motståndare till proceduren har hon därför möjlighet att skydda sin dotter från att utsättas för könsstymning. Det nämns inget om det sociala tryck som kan uppstå i det samhälle som man tidigare i beslutet konstaterat rättfärdigar processen. Det förefaller en aning underligt att i samma stycke konstatera att just det område som A kommer ifrån är särskilt drabbat av könsstymning och sedan motivera avvisningsbeslutet med att hon kan skydda sin dotter mot proceduren genom att själv vara motståndare. I beslutets inledning skriver nämnden att kvinnans ställning i Kamerun är svag, vilket låter motsägelsefullt i förhållande till den tilltro nämnden verkar hysa för att A skall kunna skydda sin dotter från könsstymning.

⁶⁶ Bilaga 2, bifogat dokument

⁶⁷ Bexelius: a.a. s. 126

3.2 - Fall 2

I detta ärende⁶⁸ har en irakisk kvinna (nedan kallad B) och hennes dotter ansökt om uppehålls- och arbetstillstånd, flyktingförklaring och resedokument. Migrationsverket avslog ansökan i ett beslut taget av verkets generaldirektör, vilket innebär att beslutet ansågs vara ett vägledande beslut för liknande ärenden. Utlänningsnämnden ändrade dock beslutet, upphävde avvisningen och beviljade permanent uppehållstillstånd till B och hennes dotter.

3.2.1 - Bakgrund och yrkanden

B sökte asyl. I utredningen hos verket uppgav B att hon var shiamuslim från staden X, en stad i södra Irak. Hon bodde tillsammans med sin mor, systrar och bröder. 1998 gifte sig Bs syster med en man som tillhör subi. Hennes familj ansåg sig vanärad och låste därför in systemen i bostaden. Senare samma år hjälpte B sin syster att fly till Jordanien och sedan till Danmark. Därefter fick B problem. Hennes halvbröder och bröder blev arga på henne och försökte få henne att tala om var systemen befinner sig. Halvbröderna var militärer, den ene var general och den andre överste. Dessa kom dagligen och slog henne och hennes make. Hon hölls fången av bröderna för att försöka förmå henne att tala om var hennes syster befann sig. De sade till henne att de skulle döda henne för att rentvå familjen från vanäran. Hon flydde och därmed drog hon ytterligare skam över familjens ära. B uppgav att hennes och hennes dotters liv är i fara om hon skulle återvända. Staden X styrs av familjeklaner och lag och ordning är okända begrepp. Hon kan därför inte åtnjuta skydd från myndigheterna där om hon skulle återvända eftersom politiska situationen är instabil och något rättsväsende inte finns.

3.2.2 - Migrationsverkets bedömning

Migrationsverket ger i sitt beslut en redogörelse för den allmänna situationen i Irak. De konstaterar att Saddam Husseins regim har fallit och att den oförutsägbarhet och förtryck som regimens maktapparat stod för inte längre existerar. Vidare fastslår man att koalitionen provisoriska myndighet som styr Irak strävar efter att bygga ett samhälle

⁶⁸ Bilaga 3, bifogat dokument

präglat av demokrati och mänskliga rättigheter, med bland annat hjälp från FN. Vidare nämns att många irakier återvänt frivilligt efter Saddam Husseins fall och att dessa kan enligt egen uppgift röra sig fritt i landet, även om överfall förekommer ibland.

Migrationsverket noterar vidare att verkställighet till Irak inte kan genomföras tvångsvis utan endas i de fall då den sökande frivilligt återvänder.

Vad ansökan om flyktingförklaring anbelangar skriver verket väldigt kortfattat att de uppgifter som B och hennes dotter lämnat inte är sådana att de sökande kan omfattas av kriterierna för flyktingskap.

I frågan om B och hennes dotter är skyddsbehövande i övrigt konstaterar verket att de allmänna förhållandena i Irak inte utgör ett generellt skyddsbehov. Migrationsverket skriver:

*”Även om myndighetskontrollen över främst de centrala och i viss mån de södra delarna av landet i dagsläget synes vara begränsad utgår inte längre något förtryck från de organ som centralt styr landet.”*⁶⁹

Därför ska Bs skäl prövas individuellt.

Vidare skriver verket att eftersom B stannat kvar i landet i fyra år efter att hoten och misshandeln började, kan hon inte ha ansett hoten som särskilt allvarliga. Enligt verkets mening skulle hoten ha satts i praktiken långt tidigare om de hade varit allvarligt menade. Verket skriver även att de rättsvårdande myndigheterna håller på att byggas upp i landet och att B således kan få skydd av såväl dessa som av de kvarvarande släktingar som finns i landet.

I frågan om B och hennes dotter skulle få uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl aktualiserades termen ”barnets bästa”. Man konstaterade *”det generellt inte skulle allvarligt skada ett barn i dess psykosociala utveckling att följa med sina föräldrar till ett annat land. I all synnerhet gäller detta när det rör sig om hemlandet.”*⁷⁰

Vidare för man ett argument att enligt praxis om humanitära skäl och barn skall en sammanvägning av faktorer som barnets hälsotillstånd, upplevelser i hemlandet samt barnets anknytning och vistelsetid i Sverige. B och hennes barns vistelsetid på ett år och sju månader räckte inte för att tillstånd skulle beviljas.

⁶⁹ Bilaga 3, bifogat dokument, se Migrationsverkets beslut

⁷⁰ Bilaga 3, bifogat dokument, Migrationsverkets beslut

3.2.3 - Kommentar till Migrationsverkets bedömning

I detta beslut har Migrationsverket redogjort för en viss medvetenhet om situationen i Irak vid tiden när beslutet togs. Verket kommenterar, om än ganska kortfattat, hur situationen i landet är efter Saddams fall, men har nästan inga hänvisningar till några källor bakom informationen. Den enda källhänvisningen nämns när Migrationsverket konstaterar att UNHCR anser att den allmänna situationen i Irak är sådan att tvångsavvisningar ej bör ske. Dock nämns inte vilken rapport och vilka andra källor som verket byggt sina uttalanden på. Det faktum att B är en kvinna uppmärksammas inte heller i beslutet och därmed nämns inte heller några hänvisningar till rapporter om kvinnors situation i Irak.

De skäl som B och hennes dotter åberopat i ansökan om flyktförklaring bemöts överhuvudtaget inte, utan det konstateras helt enkelt att B inte är flykting. Att hon hjälpt sin syster som är gift med en annan man av en annan religion och därför förföljts anses alltså inte falla under kriterierna att hon själv skulle förföljas på grund av religion. Detta kommenteras dock inte i den knapphändiga motiveringen. Det framgår inte om verket tagit ställning till förföljelserekvisitet och huruvida den fruktan som B åberopat är välgrundad eller inte, så som avses i 3 kap 2§.

I bedömningen huruvida B är skyddsbehövande i övrigt tar man endast hänsyn till 3 kap 3§ 1 punkten, dvs. risken att B utsätts för tortyr eller omänsklig behandling eller att myndigheterna i hemlandet är oförmögna att skydda henne från detta. Punkt 2 tar man inte hänsyn till, det förs inga resonemang kring huruvida det föreligger en väpnad konflikt i landet eller inte. Som bekant har situationen i Irak varit väldigt oviss och ingen har egentligen kunnat säga med säkerhet om när kriget mot USA egentligen slutade. Migrationsverket tar dock inte upp denna fråga.

I bedömningen i punkten 1 anser verket att B för det första inte kunde ha känt sig särskilt hotad eftersom hon inte lämnade landet förrän långt senare. Det förs inga resonemang kring svårigheterna att lämna landet under Saddam Husseins styre. Man tar inte heller hänsyn till att de flesta irakier som lämnade landet under Saddams styre gjorde detta

genom att betala stora summor till människosmugglare. Att B är kvinna i ett så pass patriarkalt samhälle som Irak torde ha medfört avsevärda svårigheter att samla ihop pengar för att kunna ta sig ut ur landet. Vidare, resonemanget att B inte uppfattade hoten som seriösa eftersom hon väntat med att lämna landet visar att Migrationsverket är omedvetna om den normaliseringsprocess av hot och våld som kvinnor i djupt patriarkala samhällen kan utsättas för. Att en kvinna som dagligen utsätts för övergrepp och låses in kan efter ett tag uppfatta övergreppen som normala, även om detta inte gör övergreppen och hoten till mindre allvarliga. I detta fall har verket bara tagit hänsyn till de objektiva delarna av rekvisitet ”välgrundad fruktan”, även om många kommentatorer till Utlänningslagen och Genèvekonventionen framhållit att det skall tas hänsyn till både den subjektiva och objektiva delen.

Vidare skriver verket att eftersom B har kvar flera släktingar i Basra borde dessa kunna skydda henne. Det nämns inte något om att i Bs yrkande gjorts gällande hedersrelaterat våld från just släktingarna, eftersom familjens ära hade blivit skändad. Ordet hedersrelaterat våld/hot figurerar inte i verkets beslutsmotivering. Det diskuteras inte heller kring att det våld som B åberopat är hedersrelaterat. Punkt 3 i 3kap 3§ nämns inte av verket.

I bedömningen om humanitära skäl föreligger har man tagit upp begreppet barnets bästa och hänvisat till propositionen 1996/97:25 s. 248-249. Verket kom inte fram till att avvisningen var med hänsyn till barnets bästa, utan att avvisningen inte nödvändigtvis skulle innebära att man går emot barnets bästa. Som stöd för detta använder man en hänvisning till propositionen från ovan och ett eget uttalande, som saknar källhänvisning.

3.2.4 - Utlänningsnämndens bedömning

Utlänningsnämnden börjar med att redogöra för situationen på samma sätt som Migrationsverket. Om det generella läget i Irak kommer nämnden fram till samma slutsats som verket, dvs. att det generellt inte kan sägas att situationen i Irak är sådan att ett allmänt behov av skydd finns. Man kommenterar även begreppet ”väpnad konflikt” och konstaterar att de attacker som förekommer i Irak ej är att anses som en väpnad konflikt i lagens mening. Ärendet kräver en individuell prövning i vilken särskild

försiktighet skall iaktas vad gäller de grupper som enligt samfällad rapportering är särskilt utsatta i Irak. Nämnden klargör att kvinnor och barn tillhör de särskilt utsatta grupperna. En viktig skillnad mellan Migrationsverkets bedömning och nämndens är att nämnden skriver att B och hennes dotter är shiamuslimer och har som främsta skäl för skyddsbehovet åberopat att de riskerar utsättas för hedersrelaterat våld. Begreppet hedersrelaterat våld existerar inte i verkets motivering.

Vad flyktingförklaringen anbelangar fastställer nämnden verkets bedömning.

I bedömningen huruvida B och hennes dotter är skyddsbehövande i övrigt har nämnden dock antagit en annan linje än Migrationsverket. I motiveringarna har nämnden fokuserat på det faktum att B är en kvinna i Irak och har utformat sitt beslut därefter. Nämnden skriver: ”...nämnden bedömer (ändrad ordföljd, förf.anm) att det våld mot kvinnor som förekommer idag inte utgår från myndigheterna eller andra officiella organ utan att det i allt väsentligt bör hänföras till den privata sfären och har sitt ursprung i sociala, kulturella och traditionella skillnader i maktförhållandena mellan män och kvinnor.”⁷¹

Vidare skriver nämnden om de förhållanden som är aktuella just för kvinnor i de områden som B kommer ifrån och ger en ganska utförlig beskrivning på vad kvinnor kan riskera i Irak. Angående vilket skydd B och hennes dotter kan erhålla från Irakiska myndigheter skriver nämnden att det föreligger brist på information. Till skillnad från Migrationsverket, skriver nämnden att det inte finns några släktingar som B kan få skydd av och att det finns en påtaglig risk för att hon kan utsättas för sådana övergrepp som anges i 3 kap 3§ 1 stycket. Därför upphävs Migrationsverkets beslut och permanent uppehållstillstånd beviljas.

3.2.5 - Kommentar till Utlänningsnämndens bedömning

Motiveringarna i Utlänningsnämndens avgörande skiljer sig från Migrationsverkets genom att nämnden genom att Utlänningsnämnden väljer att uppmärksamma just det faktum att den sökande i fråga är kvinna. Migrationsverkets beslutsmotiveringar innehåller inga resonemang kring kvinnornas situation i Irak och inte heller någon information om de vilka mönster som är rådande. Den allmänna lägesbeskrivningen av

⁷¹ Bilaga 3, bifogat dokument, Utlänningsnämndens beslut

Irak skiljer sig inte nämnvärt mellan Migrationsverket och Utlänningsnämnden men den senare instansen väljer att fokusera på vilka möjligheter en kvinna har att få skydd av rättsvårdande myndigheter i ett samhälle som Irak. Utlänningsnämnden gör i sitt beslut inget uttalande om den grad av allvar som hoten som riktats mot B hade.

Anmärkningsvärt är att skillnaderna i beslutet inte hänförs till skillnader i åsikter om hur lagen skall tolkas, inte heller i trovärdighetsfrågor. Istället skiljer sig besluten genom att Migrationsverkets beslutsfattare och nämnden väljer att fokusera på olika saker.

Utlänningsnämnden ser situationen i detta fall i ljuset av förhållandena för kvinnor i det irakiska samhället, vilket leder till att beslutets utgång ser helt annorlunda ut, trots att man har tillämpat samma lagar och troligen använt samma källor. (Källorna redovisas inte för i något av myndigheternas beslut.)

3.3 - Fall 3

I detta fall⁷² har en jordansk kvinna av palestinskt ursprung (nedan kallad C) ansökt om asyl, flyktingförklaring och resedokument i Sverige. Migrationsverket avlog hennes ansökan. Utlänningsnämnden fastställde Migrationsverkets beslut men ändrade sedan detta efter en ny ansökan enligt 2 kap 5§, efter att nya omständigheter tillkommit.

3.3.1 - Bakgrund

I Migrationsverkets asylutredning uppgav kvinnan att hon inte hade några egna asylskäl. Hon hade rest till Sverige tillsammans med sin far. Denne hade suttit fängslad i Syrien i fem eller sex år, av en anledning okänd för C. C har inte varit politiskt aktiv och enligt egen vetskap har inte heller hennes far varit det. C har inte haft några problem med myndigheterna i hemlandet. C har styrkt sin identitet med ett jordanskt hemlandspass. Migrationsverket har även beslutat att avslå faderns ansökan om asyl, samma dag som C:s avvisningsbeslut kom.

⁷² Bilaga 4, bifogat dokument

3.3.2 - Migrationsverkets bedömning

På flyktningförklaringsfrågan skriver verket att den allmänna situationen för palestinier i Jordanien inte är sådan att den utgör grund för asyl. Förföljelsebegreppet och huruvida C har en välgrundad fruktan för förföljelse skrivs det ingenting om.

I frågan om C är skyddsbehövande i övrigt skriver verket ”enligt Migrationsverkets bedömning riskerar du inte dödsstraff eller annan omänsklig behandling i Jordanien. Vi bedömer att du inte är skyddsbehövande.”⁷³

I bedömningen om humanitära skäl skriver verket att eftersom C inte anfört några humanitära skäl har hon inte heller någon möjlighet att få uppehållstillstånd på den grunden heller.

3.3.3 – Kommentar till Migrationsverkets bedömning

Enligt de yrkanden som framkommer i beslutet har C inte åberopat några asylskäl. Detta är mycket märkligt, eftersom varje människa som företar sig en resa mellan Jordanien och Sverige torde ha en anledning till detta. Detta till trots framgår det inget om detta i beslutets redogörelse för asylutredningen. Detta väcker frågor om hur utredningen gick till och vilka förhållanden som styrde att inga asylskäl kom fram. I en asylutredning finns många faktorer som påverkar utredningens resultat. Tolkens noggrannhet, asylutredarens frågor och vilja att förstå samt den asylsökandes allmänna psykologiska situation. Den sökande kan till exempel vara rädd för både myndighetspersonal, tolk och andra medsökande och på grund av denna rädsla utelämnat viktiga asylskäl. I början på varje asylutredning informerar Migrationsverkets personal om tystnadsplikten. Att man som asylsökande litar på denna information, är inte säkert, då många sökanden kan ha dåliga erfarenheter av myndighetspersonal i hemländerna. Om detta talas även i UNHCR:s handbok. ”En person som på grund av sina upplevelser hyste fruktan för myndigheterna i hemlandet, kan fortfarande känna ängslan visavi varje annan myndighet. Han kan därför vara rädd för att tala öppet och ge en fullständig och precis redogörelse för sitt fall.”⁷⁴

⁷³ Bilaga 4, bifogat dokument, Migrationsverkets beslut

⁷⁴ UNHCR:s handbok, par 198

3.3.4 – Yrkanden vid Utlänningsnämnden

Ärendet överklagades till Utlänningsnämnden och C uppgav: Under faderns fängelsevistelse våldtogs hon av en granne. Först vågade hon inte berätta om våldtäkten för sin far, men så småningom fick denne och hans bröder vetskap om det. Farbröderna krävde att fadern skulle döda henne för att rentvå familjens skam. C:s far hotade med att han skulle döda både C och sig själv, varvid han togs in på sjukhus. Därefter fick han ett meddelande på telefon att farbröderna skulle döda både C och hennes far, eftersom fadern inte gjort något åt familjens skam. Anledningen till varför C ej berättat något om detta är att hon inte vågat på grund av faderns psykiska tillstånd.

3.3.5 – Utlänningsnämndens bedömning

Utlänningsnämnden avslag överklagandet. I beslutsmotiveringen skriver nämnden att de *”finner det anmärkningsvärt att dessa uppgifter framkommer först efter att Migrationsverket i sitt beslut har konstaterat att hon inte har åberopat något som utgör grund för att bevilja uppehållstillstånd.”*⁷⁵ Detta agerande förringar enligt Utlänningsnämnden trovärdigheten väsentligt. C har därför inte gjort sannolikt att hon är att betrakta som flykting eller skyddsbehövande. Eftersom nämnden inte funnit C:s berättelse trovärdig och sannolik har nämnden inte heller tagit ställning till rekvisiten *”förföljelse”* och *”välgrundad fruktan”*.

3.3.6 - Kommentar

Att Utlänningsnämnden avslår en ansökan med motiveringen att asylberättelsen saknar trovärdighet i de fall asylskälen eskalerar i seriösitetsgrad är ganska vanligt. Detta beslut var ett sådant exempel. Av Utlänningsnämndens kortfattade beslut framgår alltså att C:s berättelse saknade trovärdighet och därför avslogs ansökan. Här har nämnden alltså ansett att det var så pass självklart att C talade osanning att principen om *”the benefit och the doubt”* inte behövde tillämpas eller ens diskuteras. Se ovan (del 2) för en genomgång av principen.

⁷⁵ Bilaga 4, bifogat dokument, Utlänningsnämndens beslut

Här har nämnden alltså ansett att C:s berättelse saknade så pass mycket trovärdighet att principen *benefit of the doubt* ej behövde tillämpas. I den bedömningen har man dock inte kommenterat eventuella faktorer som kan ha lett till att C ej berättade om våldtäkten i Migrationsverkets utredning. Det faktum att hon sökte asyl tillsammans med sin far, som hon åberopat ville mörda henne, lämnas utan hänseende. Utlänningsnämnden har följt tankegången att varje asylsökande uppger som regel alla sina asylskäl redan vid första utredningen och valt att inte kommentera de faktorer som kan leda till att en människa blir oförmögen att återge hela berättelsen i första instans. Nämnden hänvisar även till att Migrationsverket informerat om myndigheters tystnadsplikt och att C borde därför ha berättat om våldtäkten och hoten redan i första utredningen för att hennes berättelse skall kunna anses vara trovärdig.

3.3.7 - Utlänningsnämnden– Ny ansökan

C gjorde en ny ansökan till Utlänningsnämnden enligt 2 kap 5b§. (se ovan för reglerna kring NUT) och yrkade följande: i en dom meddelad av X tingsrätt framgår att C:s far av tingsrätten dömts till tio månaders fängelse för grov fridskränkning av C. I domskälen anges bland annat att med hänsyn till att hoten haft en reell innebörd och slagen varit en återkommande företeelse samt att gärningarna varit direkt kopplade till att C skulle ha dragit skam över familjens heder, får de anses ha varit ägnade att allvarligt skada hennes självkänsla.

3.3.8 - Utlänningsnämndens bedömning

Nämnden biföll C:s ansökan och beviljade permanent uppehållstillstånd. I motiveringen skriver de: *”Med särskilt beaktande av vad som framkommit i X tingsrätts dom finner utlänningsnämnden att omständigheterna i ärendet är sådana att det finns skäl att anta att C vid ett återvändande till Jordanien riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld. Mot denna bakgrund och då jordanska myndigheters vilja och förmåga att ge henne skydd, enligt nämndens kännedom om förhållandena i Jordanien, inte bedöms vara tillräckliga är C att anses som skyddsbehövande.”*⁷⁶

⁷⁶ Bilaga 4, bifogat dokument, Utlänningsnämndens beslut, ny prövning

3.3.9 - Kommentar

Tingsrättens dom, som styrkte att faderns hot hade satts i verk, blev den länk som saknades i trovärdighetskedjan. Till skillnad från nämndens första beslut tar det senare beslutet även upp förhållandena i Jordanien och diskuterar möjligheterna för C att få skydd av jordanska myndigheter. Begreppet hedersrelaterat våld figurerar för första gången, kanske som en följd av att tingsrätten brukat begreppet.

Om man ser på Utlänningsnämndens två beslut i ärendet kan man se att de skiljer sig ganska mycket i utformandet. Det första fokuserar inte överhuvudtaget på vad C åberopat, eftersom man ansåg att berättelsen saknade trovärdighet. Därför tar man inte heller ställning till situationen i Jordanien eller till aspekten av hedersrelaterat våld. Det enda som ledde till att C:s trovärdighet ökades var att de övergrepp som Nämnden inte trodde skulle hända sattes i verk.

3.4 - Fall 4

Detta fall⁷⁷ handlar om D, en turkisk kvinna som beviljats 30 dagars inresevisum för att kunna besöka sin syster. Strax innan visumet gick ut sökte hon förlängning på visumet, vilket avslogs av Migrationsverket, förenat med ett avvisningsbeslut. Detta beslut överklagades till Utlänningsnämnden. Nämnden inhiberade verkställigheten av avvisningsbeslutet efter att det framkommit att D åberopat skyddsbehov från Turkiet och ansökt om asyl. Migrationsverket avslog ansökan.

3.4.1 – Bakgrund och yrkanden

D uppgav att hon inte hade som avsikt att söka asyl när hon kom till Sverige på sin visering. Att söka asyl var den sista utvägen för att slippa de tvångsgiftemål som hennes familj hade arrangerat i Turkiet. Ungefär ett halvår innan D reste till Sverige ingick hennes familj en överenskommelse som innebar att hon skulle gifta sig med en svägerskas farbrors son. Hon hade aldrig träffat mannen ifråga, som är en femtiofemårig änkling med fem barn. Mannen bodde i en mindre by i närheten av Ds hemby. D hade

⁷⁷ Bilaga 5, bifogat dokument

sagt till sin mor att hon inte ville ingå äktenskapet, men varken modern eller D hade något att säga till eftersom Ds far och farbröder redan tackat ja till giftermålet. Bröllopet skulle äga rum på hösten samma år. Oroligheter i familjen uppstod i och med att D inte ville ingå äktenskapet, varför hon reste till sin bror i Istanbul i tre månader. Därefter återvände hon till sin hemby. Hon fick sin familjs tillåtelse att resa till Sverige för att hälsa på sin sjuka syster i en månad. Väl i Sverige lät D sina föräldrar veta att hon inte tänker gifta sig enligt familjens överenskommelse. Hon ville ge dem en chans att återta överenskommelsen, men när detta inte gick valde hon att söka asyl i Sverige. När hennes blivande make fick reda på detta förväntar han sig att Ds familjs skall döda henne. Ds familj anklagar henne för att vara en skam för familjen. Hon har inte sökt polismyndigheternas skydd eftersom det är en fråga om familjeproblem, något som polisen inte ger någon hjälp åt. Hon har inte heller sökt skydd hos någon kvinnoorganisation i Turkiet eftersom hon räknade med att hennes familj skulle hitta henne ändå.

I inlägga från det offentliga biträdet framgår att Ds far var Hagi (muslim som gjort pilgrimsresan till Mecka) och mycket troende. Han försökte tillämpa den muslimska lagen, sharia. Efter faderns död bestämmer farbröderna över henne och hon har ingen släkting som kan se efter henne. Hennes farbror har per telefon från Turkiet hotat att döda henne om hon inte återvänder till Turkiet.

3.4.2 - Migrationsverkets bedömning

Migrationsverket konstaterar att D ej varit politiskt aktiv och att hon inte har haft problem med de turkiska myndigheterna. Vidare skriver verket att D ej sökte om skydd i Sverige förrän efter det att hon fått avslag på sin ansökan om förlängd visering och att hon i sin ansökan inte uppgav skyddsbehov, utan en önskan om att få vara med sin sjuka syster. Migrationsverket ifrågasätter därför trovärdigheten i Ds rädsla för att återvända till Turkiet. Migrationsverket ifrågasätter även trovärdigheten i Ds uppgifter om att hon kommer från en konservativ familj, eftersom dessa uppgifter motsägs av andra uppgifter där D angett att hon jobbat och har haft en fast anställning i Turkiet. Vidare ifrågasätter Migrationsverket risken för ett allvarligt hot om tvångs gifte och hedersmord eftersom D under längre tid lyckats undvika giftermålet. Dessutom, anser verket, att D har kunnat

uttrycka missnöje inför familjen utan repressalier. Migrationsverkets bedömning tyder på att verket inte ansett att det föreligger någon välgrundad fruktan för förföljelse. Huruvida verket anser att tvångsgifte är en form av förföljelse framgår inte av beslutet.

Oavsett vad som kan anföras om trovärdigheten anser Migrationsverket att de hot som familjen riktat mot D är att betraktas som brott enligt turkisk lag och D kan därför söka skydd hos de turkiska myndigheterna. Med anledning av detta finner Migrationsverket att D ej är skyddsbehövande enligt 3 kap 3§ UtlL.

3.4.3 - Kommentar

Migrationsverkets motivering handlar dels om bristande trovärdighet på grund av den sökandes beteende, dels om den tilltro verket sätter till turkiska myndigheters möjlighet att skydda henne. Eftersom största delen av beslutet handlar om bristande trovärdighet hänvisas inte heller till några källor. Det nämns inte heller något om kvinnors situation i Turkiet i förhållande till tvångsgiftemål. Verket anser uppenbarligen att principen "the benefit of the doubt" inte behöver tillämpas, eftersom D:s berättelse ej verkar trovärdig i övrigt.

I motiveringen att D kan söka skydd hos de turkiska myndigheterna har verket inte omnämnt kulturella och sociala faktorer som styr rimligheten av att en kvinna i Ds situation kan erhålla skydd.

3.4.4 - Utlänningsnämndens bedömning

Utlänningsnämndens motiveringsbeslut är väldigt kortfattat: *"Det kan inte uteslutas att D vid ett återvändande till sin hemstad kan komma att utsätta för sådan behandling som avses i 3 kap 3§ första stycket 1 utlänningslagen av familjemedlemmar. Det är vidare osäkert om myndigheterna på hemorten har viljan eller förmågan att skydda henne från eventuella övergrepp. Hon är därför att anse som skyddsbehövande i övrigt enligt nämnda lagrum. Det är inte rimligt att kräva att hon bosätter sig i någon annan del av Turkiet för att undgå förföljelse från sin familj."*⁷⁸

⁷⁸ Bilaga 5, bifogat dokument, Utlänningsnämndens beslut

En av nämndens ledamöter var skiljaktig och anförde samma motivering som övriga på alla punkter förutom den om internt flyktalternativ: ”*Jag anser dock mot bakgrund av hennes personliga förhållande, där jag särskilt beaktat hennes ålder, civilstånd och tidigare uppgivna arbete som receptionist [...] att det är rimligt att kräva att hon bosätter sig i någon annan del av Turkiet där hon kan undgå förföljelse från sin familj och få skydd av myndigheterna.*”⁷⁹

3.4.5 - Kommentar

Migrationsverket och Utlänningsnämnden har tagit ställning till olika rättsfrågor. Medan verket fokuserade på D:s trovärdighet nämner nämnden ingenting om detta. Vidare tar nämnden upp möjligheterna till interna flyktalternativ, vilket Migrationsverket inte gjorde. De bifallande ledamöterna motiverar inte varför de anser det rimligt att kräva att D skall bosätta sig någon annanstans, medan den skiljaktige anger vissa skäl.

Den enda fråga som båda myndigheterna tagit ställning till är möjligheterna för D att få skydd från turkiska myndigheter. Nämnden motiverar lika lite som verket i sin bedömning av turkiska myndigheters möjlighet att erbjuda D skydd, men de har valt grundsatsen att vid osäkerhet hellre fria än fälla.

Beslutet från nämnden är väldigt svårt att kommentera eftersom det är så pass kortfattat. Det redovisas inte om några källor, trovärdigheten omnämns inte, rekvisiten om välgrundad fruktan kommenteras inte. Det framgår inte heller av beslutet om nämnden tagit ställning till begreppet förföljelse på grund av kön.

3.5 - Fall 5⁸⁰, UN 341-97

Trovärdigheten i de asylsökandes berättelser är väldigt ofta avgörande för besluten. Jag kommer nedan att ta upp ett äldre vägledande beslut från Utlänningsnämnden där riktlinjer för trovärdighetsbedömningar stipuleras.

⁷⁹ Bilaga 5, bifogat dokument, den skiljaktige ledamotens mening

⁸⁰ Utlänningsnämndens beslut, UN 341-97

3.5.1 - Bakgrund och yrkanden

A och hennes syster B sökte asyl i Sverige 1992, innan lagändringen i Utlänningslagen som införde begreppet skyddsbehövande i övrigt. Som skäl för sin ansökan anförde de att de hade sympatiserat med en monarkistisk organisation i Iran och delat ut flygblad åt denna. De hade kontakt med en kvinna (nedan kallad X) som var medlem i organisationen. X hade gripits av regeringen och A:s namn stod i X:s anteckningsblock, varför hon nu är efterlyst av iranska myndigheter. A är kristen assyrier och trakasserats för detta i hemlandet. A och hennes syster hade förstört sina passhandlingar. Statens Invandrarverk (dåvarande Migrationsverket) avslag A:s ansökan och ärendet överklagades vidare till Utlänningsnämnden. Den 20 december 1996 (strax före lagändringen) avslag nämnden överklagandet med följande motivering.

3.5.2 - Utlänningsnämndens bedömning

Utlänningsnämnden diskuterar först vilken påverkan det faktum att A förstört sitt pass har i trovärdighetsbedömningen.

”UN noterar att A har avhänt sig sitt pass och övriga resehandlingar som använts på resan till Sverige. Om en asylsökande förstör eller på annat sätt avhänder sig pass- och andra resehandlingar leder det normalt till slutsatsen att den asylsökande undanhåller uppgifter av väsentlig betydelse för asylbedömningen. Tilltron till de övriga uppgifter den asylsökande lämnat kan då förringas. UN anser emellertid att om den asylsökande lämnat en sammanhängande berättelse som i sig är godtagbar och som dessutom vinner stöd av andra uppgifter i ärendet, kan icke enbart den omständigheten att den asylsökande frånhänt sig passhandlingarna leda till slutsatsen att berättelsen inte är trovärdig.”⁸¹

Vidare skriver nämnden att det är osannolikt att en person i A:s situation, på sätt som angetts skulle ha fått kontakt med och värvats för politiskt arbete av en person verksam inom en monarkistisk rörelse. Anledningen till detta är att A uppgett att hennes namn skulle ha funnits i X:s anteckningsblock, men inget om mötesplatser. Nämnden finner det anmärkningsvärt att en politiskt aktiv person i Iran skulle skriva uppgifter om meningsfränder i ett anteckningsblock, med tanke på den i Iran rådande repressionen mot

⁸¹ Utlänningsnämndens beslut, UN 341-97

oliktänkande. Nämnden fann A:s berättelse att inte vara rimlig och sannolik. Det faktum att A avhänt sig sitt pass innebar med hänsyn till ovannämnda synsätt att det var ägnat att minska tilltron till A:s uppgifter.⁸²

Ärendet togs upp för ny prövning i juni 1997. I denna ansökan uppgav A samma skäl som vid tidigare utredningar samt ingett ett intyg från Iranska monarkistiska organisationen i Sverige som styrker att hon deltagit vid demonstrationer och protester i Sverige mot den Iranska regimen. Vidare har A uppgett att hon är skyddsbehövande enligt den då nya paragrafen 3 kap 3§ första stycket 1 och 3 UtIL eftersom hon känner en välgrundad fruktan för att straffas med döden eller med kroppsstraff eller utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning och att hon riskerar förföljelse på grund av sitt kön då hon är en kvinna med västerländska uppfattningar. Vidare har hon anfört att hon tvingas bära chador och i övrigt anpassa sig till den islamska kraven på klädsel och uppförande och att hon riskerar kroppsstraff om hon skulle bryta mot detta. A har vidare anfört att kraven i 8 kap 1§ UtIL på verkställighetshinder numera omfattar henne eftersom beviskraven har sänkts från ”grundad anledning” till ”skälig anledning”. Angående kraven på pass uppgav A att hon inte besökt den iranska ambassaden och ansökt om nytt pass på grund av hennes rädsla för repressalier mot föräldrarna i Iran.

3.5.3 - Utlänningsnämndens bedömning, ny ansökan

I flyktingfrågan såg nämnden ingen anledning att göra en annan bedömning än tidigare. Det förhållandet att A varit politiskt aktiv i Sverige ändrade enligt nämndens mening inte bedömningen. Nämnden skriver vidare att religiösa minoriteter inte förföljs i Iran (förutom den bahaiska) och har grundlagsskydd.

I frågan om A var skyddsbehövande skriver nämnden om beviskraven. Här hänvisas till propositionen 1996:97/25 där det på s.98 anges att ”*Regeringen vill vidare understryka vikten av att beviskraven inte ställs alltför högt när det gäller påståenden om risk för förföljelse. Någon fullständig bevisning som klart styrker att det finns en sådan risk kan*

⁸² Utlänningsnämndens beslut, UN 341-97

sällan läggas fram. Sökandens berättelse bör därför godtas om den framstår som trovärdig och sannolik.”⁸³

Nämnden skriver vidare att det ”*inte framgår av utredningen att A i hemlandet tidigare har utsatts för kroppsstraff eller andra allvarliga åtgärder som anges i 8 kap. 1 UtL. Eftersom UN inte anser att tilltro kan sättas till hennes uppgivna asylskäl i förhållande till Iran kan det inte anses finnas skälig anledning att tro att hon i Iran skulle vara i fara att straffas med döden eller med kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. UN finner därför att A inte gjort sannolikt att hon är att anse som skyddsbehövande enligt 3 kap 3 § första stycket 1 UtL.*”⁸⁴

Sedan tar nämnden ställning till könsbestämmelsen i 3 kap 3§ första stycket 3. Här skriver man: ”*När det särskilt gäller den återopade risken för allvarliga åtgärder på grund av att A som kristen kvinna skulle tvingas underkasta sig islamiska klädesregler kan inledningsvis noteras att inga kvinnor är tvungna att bära s.k. chador i Iran. Chador är ett klädesplagg som normalt bärs av troende islamiska kvinnor. Övriga kvinnor är dock, enligt islamisk sed grundad på koranen, skyldiga att täcka sitt hår med en sjalett (hijab). Det finns dock även regler för hur män skall vara klädda.*”⁸⁵

Således ansågs A ej vara skyddsbehövande i den mening som anges i 3 kap 3§ UtL.

Däremot beviljades uppehållstillstånd på humanitära skäl, eftersom A hade bott i Sverige under väldigt lång tid. Denna bedömning kommer jag dock inte kommentera eftersom fokuset i min uppsats ligger på asylskäl.

3.5.4 - Kommentarer

Detta beslut ger en del svar i trovärdighetsfrågorna. I det citeras regeringens proposition där det anges att beviskraven ej skall vara högt ställda utan att den sökandes berättelse skall godtas om den framstår som sannolik och trovärdig. Detta säger egentligen inte särskilt mycket om hur myndigheterna sedan kommer att bedöma fallen, eftersom det inte nämns något om vad som krävs för att en berättelse skall anses vara sannolik och

⁸³ Prop 1996/97:25 s.98

⁸⁴ Utlänningsnämndens beslut, UN 341-97

⁸⁵ Utlänningsnämndens beslut, UN 341-97

trovärdig. Utlänningsnämnden avslag A:s flykting- och skyddsbehövandeskäl eftersom man inte ansåg att berättelsen var sannolik och trovärdig. Som propositionen ser ut just nu är det ”lågt” ställda beviskravet ganska tandlöst eftersom Utlänningsnämnden och Migrationsverket kan i stort sett göra hur godtyckliga bedömningar som helst och motivera dem med att berättelsen inte är sannolik och trovärdig. Begreppen ”sannolik och trovärdig” har enligt min mening en alldeles för vag innebörd som lämnar väldigt mycket utrymme för myndigheternas godtycke. I detta beslut motiveras varför A:s berättelse ej ansågs vara sannolik och trovärdig och hänvisades främst till faktorer som att

1. A har förstört sitt pass, vilket medför minskad trovärdighet
2. A:s sätt att kontakta den återopade organisationen ansågs vara alldeles för ”okomplicerade” för att vara sannolika
3. A har inte utsatts för kroppsstraff eller liknande behandling tidigare

En av nämndens ledamöter var skiljaktig och ansåg att A:s berättelse uppfyllde de krav på sannolikhet och trovärdighet som krävs för att acceptera de lågt ställda beviskraven. Detta beslut är från sent 90-tal, d.v.s. innan Migrationsverkets riktlinjer för handläggning av kvinnors asylansökningar publicerades. Det märks tydligt att bedömningarna om A:s politiska engagemang gjorts utifrån ett manligt perspektiv, dvs. utan hänsyn till det som riktlinjerna skriver om att kvinnors politiska engagemang inte nödvändigtvis behöver vara av samma slag som männens. Se riktlinjerna för mer detaljerat om detta.

Vidare skriver nämnden att kvinnor i Iran ej är tvungna att bära ”chador” utan endast ”hijab” och menar att detta skulle vara en omständighet som talar för att kvinnor som vägrar underställa sig detta inte utsätts för omänsklig bestraffning. Det nämns också att det i Iran också finns klädselregler för män. Menar nämnden alltså att eftersom det finns klädselregler för båda könen innebär detta att det råder jämställdhet i Iran mellan könen i klädselfrågan? Det nämns inget i beslutet om vilket straff en kvinna som vägrar bära ”hijab” kan förvänta sig och huruvida detta straff kan anses vara omänskligt eller oproportionerligt. Att bli tvingad att bära ”hijab” har alltså inte ansetts utgöra förföljelse. I proposition 2005/06:6, som visserligen tillkom efter att detta beslut togs skriver regeringen följande: *”När en kvinna eller man riskerar förföljelse därför att hon eller han inte anpassar sig till den roll som föreskrivs för henne eller honom eller vägrar att iaktta de gällande koderna, kan förföljelsegrunden religion vara tillämplig. En vägran*

eller oförmåga att följa sådana normer, t.ex. föreskrifter om viss klädsel, kan i vissa fall uppfattas som ett bevis på att personen har en oacceptabel religiös åskådning, oavsett vad han eller hon faktiskt tror på.”⁸⁶

Detta synsätt har Utlänningsnämnden inte haft när de tagit ställning till huruvida hijabtvånget utgör förföljelse.

3.6 - Fall 6

3.6.1 - Bakgrund och yrkanden

I detta fall⁸⁷ sökte en libanesisk kvinna (E) asyl i Sverige och åberopade följande i Migrationsverkets utredning. Hennes föräldrar är syriska och flyttade till Libanon i mitten på 60-talet. Hennes två bröder och mor var sedan länge bosatta i Sverige. E var den enda ogifta hemmavarande dottern som fick ta hand om sin äldre far. 1995 fick E och hennes far libanesiskt medborgarskap. E:s bror hade i Sverige blivit Jehovas vittne. Sedan detta blev känt i det kristna bostadsområde i Beirut blev E och hennes far utstötta. E har dock inte haft några problem med myndigheterna. Fadern avled 2002 och E kan som ogift kvinna inte bo ensam. Hennes mor var sjuk och behövde E:s hjälp. I Migrationsverkets utredning av E:s mors ärende från 1980 hade modern uppgett att E var gift och bosatt i Beirut. I en senare utredning uppgav modern att E inte var gift utan hade försökt rymma med en man för att sedan ångra sig och återvända hem.

E uppger via en inlägga att hon trakasserats och hotats på grund av hennes brors religiösa tillhörighet och att hon inte skulle kunna undkomma problemen genom att bosätta sig på annan plats i Libanon. Vidare anför E humanitära skäl på grund av problem av kulturell art för ensamstående ogifta kvinnor i Mellanöstern. E anför även anknytningsskäl till sin mor. E har inlämnat hemlandspass.

3.6.2 - Migrationsverkets bedömning

I sin beslutsmotivering skriver verket följande. Jag kommer endast uppge verkets motivering i bedömningen huruvida E är flykting eller skyddsbehövande samt humanitära

⁸⁶ prop. 2005/06:6

⁸⁷ Bilaga 6, Bifogat dokument

skäl. ” I Libanon är religionsfriheten grundlagsfäst och respekteras även i praktiken. Du uppger dig heller inte ha haft några problem med libanesiska myndigheter med anledning av att din bror är Jehovas vittne. De problem som du uppger dig ha haft härrör från dina grannar och har, enligt vad som framkommit i utredningen, tagit sig uttryck som utstötning och tillmälen. Du har enligt Migrationsverkets bedömning inte gjort sannolikt att du riskerar förföljelse av sådant slag att du har rätt till asyl som flykting enligt 3 kap 2§ utlänningslagen. Du har inte heller gjort sannolikt att du är skyddsbehövande i övrigt enligt 3 kap 3§ samma lag.” ⁸⁸

I motiveringen till varför E ej får uppehållstillstånd på humanitära skäl skriver verket endast ”Enligt vad som är känt för Migrationsverket är det dock fullt möjligt för en ensamstående kvinna att ha en egen bostad i Libanon.” ⁸⁹

3.6.3 - Kommentar

Det som är centralt i detta beslut är redogörelsen för utredningen och vad E uppgett som asylskäl. Migrationsverkets beslutsmotivering säger i det närmaste ingenting. Av redogörelsen för utredningen och E:s yrkanden framgår inte en del saker: E uppger att hon blivit trakasserad och hotad. På vilket sätt har E blivit trakasserad? Vad har hoten inneburit? Vilka är det som har hotat E? Vad handlade hoten om? Hur allvarliga ansåg E att hoten var? Migrationsverket har antingen låtit bli att redogöra för svaret på dessa frågor i beslutet, eller inte utrett dem överhuvudtaget. I motiveringen skriver verket att trakasserierna tagit sig uttryck som utstötning och tillmälen. De hot som E åberopat nämns inte. Ett hot och ett tillmäle är enligt min mening inte samma sak.

Vidare skriver verket att religionsfriheten respekteras i Libanon, såväl i lagen som i praktiken. Detta sammanfattas i en mening, men vilka källor verket använt för att komma fram till denna slutsats redovisas inte.

I motiveringen skriver verket inget resonemang om välgrundad fruktan. Inte heller diskuterar man något om 3 kap 3§ första stycket 3, dvs. könsbestämmelsen, trots att E yrkat att en kvinna i libanesisk kultur inte kan klara sig. Migrationsverket diskuterar dock E:s yrkande på den punkten i bedömningen för humanitära skäl. Vilka källor man använt

⁸⁸ Bilaga 6, Bifogat dokument, Migrationsverkets beslut

⁸⁹ Bilaga 6, Bifogat dokument, Migrationsverkets beslut

i bedömningen att det är fullt möjligt för en ensamstående kvinna att ha en egen bostad i Libanon diskuteras inte.

3.6.4 - Utlänningsnämndens bedömning

I överklagandet till Utlänningsnämnden anförde E samma skäl som uppgetts till Migrationsverket samt följande. Det är inte bara grannar som ringaktat henne utan också prästen i hennes kyrka som förbjudit henne att besöka kyrkan. Religionsfriheten respekteras inte i hennes hemland, vilket tydligt illustreras av de gångna 20 årens krig och religiösa motsättningar. Fundamentalistiska strömningar har fått en alltmer framträdande roll. Det går inte heller att bortse från att syriska säkerhetstjänstemän letar efter hennes bror. Vidare anförde E att det visserligen kan vara möjligt för vissa förmögna ensamstående kvinnor att leva ensamma i Libanon men omöjligt för obemedlade kvinnor ur de lägre samhällsklasserna att leva ensamma.

Utlänningsnämnden konstaterade att rätts- och säkerhetsläget i Libanon är inte sådant att det i sig grundar rätt till skydd i Sverige. Denna bedömning innefattar, enligt Utlänningsnämndens mening även kvinnors och kristna minoriteters situation samt den ekonomiska och sociala förhållandena i allmänhet i landet. De trakasserier som E utsatts för är inte av sådan art att de är asylgrundande. Sedan skriver nämnden om eventuella möjligheter för att få skydd av libanesiska myndigheter: *"Hon har inte visat att libanesiska myndigheter, om hon så behöver, inte är kapabla ge henne skydd."*⁹⁰

3.6.5 - Kommentar

Nämndens beslut är, i likhet med Migrationsverkets, väldigt kortfattat. En skillnad är dock att nämnden nämner kvinnors situation i Libanon samt ekonomiska och sociala förhållanden. Däremot saknas det, precis som i verkets beslut, några hänvisningar till de källor nämnden använt för att få denna information.

De hot som E åberopat i inlagan till Migrationsverket bemöts inte heller specifikt i nämndens beslut. Trakasserier nämns, men det framgår fortfarande inte exakt vad

⁹⁰ Bilaga 6, Bifogat dokument, Utlänningsnämndens beslut

trakasserierna innebar. Det faktum att prästen förbjudit henne att besöka kyrkan bemöts ej av Utlänningsnämnden, inte heller påståendet att religiösfriheten ej respekteras. Slutligen kräver Utlänningsnämnden att E borde ha kunnat bevisa att hemlandsmyndigheterna inte är kapabla att ge henne skydd. Detta beviskrav förefaller som en aning högt ställt, med tanke på svårigheten att kunna bevisa något som inte hänt. När utlänningsnämnden skriver att de trakasserier som E utsatts för inte är av sådan art att de är asylgrundande menar de antagligen att trakasserierna inte uppfyller kraven för förföljelse. Nämnden har inte heller behövt ta ställning till rekvisitet ”välgrundad fruktan”, eftersom det enligt deras mening inte rört sig om någon förföljelse.

3.7 - Fall 7

3.7.1 - Bakgrund och yrkanden

I detta fall⁹¹ har en kvinna (F), medborgare i Pakistan och hennes barn, lämnat in en ny ansökan till Utlänningsnämnden enligt 2 kap 5§b, efter att några år tidigare fått avslag på sitt överklagande. I den nya ansökan uppgav hon följande asylskäl. För två år sedan avhörde hon sin i Pakistan bosatte make, under tiden som hon själv var i Sverige. Mannen lät meddela att han tagit ut en ensidig skilsmässa i F:s frånvaro och att han beviljats detta. Han uppgav även att F inte på några villkor fick återvända till Pakistan och hotade att döda henne. F uppgav vidare att hedersmord förekommer såväl i hennes familj som i makens. En kusin till henne hade tidigare bränts till döds av familjen. Under hennes äktenskap hade hennes man varit mycket auktoritär och misshandlat henne svårt. Pakistan är ett mycket patriarkaliskt samhälle och hon riskerar att i första hand bli dödad av sin makes familj och i andra hand av sin egen. Vidare uppgav F att hon också kan få problem med myndigheterna eftersom hon tillhörde ahmadiasekten. F lämnade in ett skilsmässodokument, ett utdrag från Amnestys hemsida om hedersmord och diverse läkarutlåtanden.

⁹¹ Bilaga 7, bifogat dokument

3.7.2 - Utlänningsnämndens bedömning

Först och främst fastställer nämnden att F och hennes barn inte är att anses som flyktingar enligt 3 kap 2§ UtlL.

I bedömningen huruvida F istället är att anses som skyddsbehövande i övrigt enligt 3 kap 3§ UtlL skriver Utlänningsnämnden följande.

”En asylsökandes berättelse skall normalt godtas om den framstår som trovärdig och sannolik. Någon fullständig bevisning som klart styrker att det finns risk för förföljelse kan sällan läggas fram.”⁹²

Detta är en direkt hänvisning till prop 1996/97:25 och beviskraven som jag beskrivit ovan. Nämnden fortsätter sedan att ge en ganska utförlig redovisning av kvinnors situation i Pakistan.

”Enligt nämndens kännedom har kvinnor generellt en underordnad ställning i Pakistan och riskerar att diskrimineras redan från födseln. Kvinnans situation varierar dock beroende på social bakgrund och på varifrån hon kommer. Kvinnor tillhörande landets elit har kunnat lämna sin traditionella roll och utbilda sig, engagera sig politiskt och välja make. Kvinnor från landsbygden och från arbetarklassen har dock inte samma möjligheter. Tillgång till arbete och utbildning är betydligt sämre för kvinnor än för män. Vidare har kvinnor små möjligheter att styra sitt liv bl.a. vad gäller äktenskap och de diskrimineras ute i samhället som i hemmet. Vad gäller våld i hemmet så sker ofta detta i form av ”olyckor” för att mannen eller någon i hans familj är missnöjd med kvinnans hemgift eller misstänker att hon varit otrogen. Kvinnor vars liv är i fara på grund av våldsamma män eller familjemedlemmar kan inte förvänta sig stöd eller rättvisa om de anmäler sina makar eller släktingar till polisen. Det tillhör undantagen att domstolar dömer till kvinnans fördel, inklusive i fall av grov misshandel eller våldtäkt. Traditionella värderingar gör att kvinnor normalt inte heller kan påräkna stöd från sina egna familjer.”⁹³

Om F:s trovärdighet skriver nämnden att *”hon har lämnat en sammanhängande, om än något knapphändig berättelse, som med hänsyn till vad som känt om kvinnors situation i Pakistan bär sannolikhetens prägel”*.⁹⁴ Nämnden ansåg slutligen att det fanns en

⁹² Bilaga 7, bifogat dokument

⁹³ Bilaga 7, bifogat dokument

⁹⁴ Bilaga 7, bifogat dokument

beaktansvärd risk för att F och hennes barn vid ett återvändande kan utsättas för övergrepp av hennes före detta make, hans familj eller hennes egen släkt. Nämnden fann dessutom anledning att anta att hemlandets myndigheter inte kunde bereda dem skydd på grund av bristande vilja eller förmåga.

Utlänningsnämnden ansåg det inte vara rimligt att kräva att F som ensam kvinna med minderåriga barn och utan social förankring skall bosätta sig i andra delar av Pakistan. Nämnden biföll överklagandet.

3.7.3 - Kommentar

I detta beslut tar Utlänningsnämnden ställning till ett antal frågor. För det första fastställer man, utan någon motivering, att F ej är flykting. Största vikten i beslutet har därför lagts på att avgöra om: 1. F:s berättelse är trovärdig och sannolik, 2. F kan erhålla skydd från pakistanska myndigheter och i 3. om det är rimligt att kräva att F använder sig av ett internt flyktalternativ. För att kunna besvara dessa frågor har nämnden gjort en redogörelse för situationen i Pakistan och fokuserat för just kvinnors förhållanden i landet. I detta beslut verkar nämnden ha tagit hänsyn till Migrationsverkets riktlinjer från ovan och försökt att frångå det manliga perspektivet som annars präglar asylprövningen. Man har tagit hänsyn till att F som kvinna troligen inte har samma möjligheter att få hjälp av pakistanska myndigheterna. Det ovan citerade stycket om kvinnors situation i Pakistan har även legat till grund för F:s trovärdighet och avgörandet kring det interna flyktalternativet.

3.8 - Fall 8

3.8.1 - Bakgrund

Detta fall⁹⁵ skiljer sig från de tidigare beskrivna i att den asylsökande kvinnan (G) ansökte om asyl vid Migrationsverket tillsammans med sin make (nedan kallad ”maken”). Migrationsverket avslag hennes ansökan i ett och samma beslut som mannens. Ärendet handlades därför främst utifrån mannens asylskäl, även om även kvinnan hördes

⁹⁵ Bilaga 8, bifogat dokument

i utredning. Senare, när ärendet överklagades till Utlänningsnämnden handlades ärendena separat och kvinnan fick ett eget beslut och fick därför möjlighet att anföra egna asylskäl.

3.8.2 - Migrationsverkets bedömning, yrkanden

G sökte asyl tillsammans med sin make och deras ärende handlades gemensamt som en familj. Till Migrationsverket uppgav paret att de är kurder som kommer från sydöstra delen av Turkiet. Mannen uppgav följande asylskäl. Familjens släkt är känd i sitt område på grund av att medlemmar i släkten är aktivt verksamma för kurdernas kamp mot de turkiska myndigheterna. Medlemmar i släkten har blivit fängslade och dödade på grund av deras politiska engagemang. Maken visste inte om han och G är medlemmar i något parti, men han känner till att de sympatiserar med dem som kämpar för kurdernas rättigheter. Turkiska myndigheter har krävt att medlemmar i släkten skulle ställa sig som byvakter för att bevisa sin lojalitet mot turkiska myndigheterna. Maken och hans hustru blev tvungna att fly till en annan ort efter att de vägrat ställa upp som byvakter. 2001 meddelade turkiska myndigheterna att hela släkten var att anse som terrorister. Vid fem tillfällen har maken blivit tagen till polisstationen och misshandlad då han vägrat samarbeta med att spionera på grannarna.

G anförde följande asylskäl. Hon lämnade landet på grund av förtryck från myndigheterna. Svärföräldrarnas hus brändes ner för cirka tre år sedan och de blev fördrivna från sina hem. De tvingades ställa upp som byvakter. G:s kusin blev fängslad på grund av att han verkade för kurdernas rättigheter. Både hennes make och hon själv har blivit trakasserade av myndigheterna. På grund av detta fick hon missfall.

Det offentliga biträdet i ärendet har anført att makarna blivit utsatta för återkommande angrepp och övergrepp.

3.8.3 - Migrationsverkets bedömning, skäl

Migrationsverket skriver att ambitionsnivån i Turkiet är hög för att förbättra inställningen till de mänskliga rättigheterna och att tidigare tabubelagda områden så som avskaffande av dödsstraff och kurdfrågan har börjat diskuteras öppet. Flera kurdiska organisationer har bjudits in till presidenten för diskussioner och reformer av lagstiftningen har

diskuterats. Ansträngningar har gjorts för att komma tillrätta med den tortyr som alltjämt förekommer på polisstationer och häkten. Vidare konstaterar verket att det fortfarande förekommer negativa inslag, trots de positiva tendenserna, som gripandet av flera kurdiska borgmästare. Det är dessutom känt för Migrationsverket att situationen i sydöstra Turkiet, där de sökande kommer ifrån är svår för personerna som bor där. Däremot anser verket att personer från de delarna kan undgå problemen genom att bosätta sig i andra delar av Turkiet. Om byvaktssystemet anser verket att detta är under avveckling, men att det fortfarande förekommer enstaka ärenden där vägran att tjänstgöra som byvakt åberopas. Dessa personer anser verket också ha möjlighet till inre flyktalternativ.

Migrationsverket konstaterar att de sökande själva inte varit politiskt aktiva. Verket ifrågasätter att familjen skulle vara av närmare intresse för myndigheterna på grund av släktingarnas verksamhet. De har enligt verkets mening ej kunnat redogöra för släktingarnas politiska verksamhet och kan undkomma byvaktssystemet genom att bosätta sig i andra delar av landet. De är därför inte flyktingar eller skyddsbehövande i övrigt.

3.8.4 - Kommentar

Det faktum att makarna fick ett gemensamt beslut och att de i beslutet refereras till som ”de” eller ”makarna” tyder klart på att Migrationsverket tillämpat asylrätten utan hänsyn till särskild handläggning för kvinnor. De uppmaningar om särskild försiktighet i såväl utredningsfasen som i bedömningsfasen som Migrationsverkets riktlinjer förordar har förbisetts helt och hållet. Det nämns inget i beslutsmotiveringen som visar på att Migrationsverket har tagit hänsyn till de asylskäl som G åberopat, man har endast tagit ställning till vad mannen åberopat, dvs. byvaktssystemet. Att kvinnan trakasserats till den grad att hon fått missfall nämns inte i beslutsmotiveringarna.

Vidare konstaterar Migrationsverket att de sökande inte själva var politiskt aktiva, dock utan att ge någon motivering, och ifrågasätter att familjen skulle vara av närmare intresse för myndigheterna på grund av släktingarnas politiska verksamhet. Detta uttalande väcker en del frågor. Både G och hennes make har uppgett att de vid upprepade tillfällen fängslats och misshandlats av turkiska myndigheter. Maken nämner att han blivit

fängslad vid fem tillfällen och att hela släkten blivit terroriststämplade av myndigheterna i Turkiet. Om detta vore sant, torde det i min mening inte råda något tvivel om att turkiska myndigheter hyser åtminstone ett visst intresse för de asylsökande makarna. Migrationsverket anser att de turkiska myndigheterna saknar närmare intresse för makarna och motiverar inte sitt ställningstagande. En hypotes skulle vara att Migrationsverket anser att makarnas berättelse saknar trovärdighet. Dock nämns det inget om trovärdighet i hela beslutet. Slutligen hänvisar Migrationsverket till ett internt flyttalternativ, utan att kommentera det faktum att de sökande uppgett att de redan försökt fly internt i landet utan att trakasserierna avtog.

3.8.5 - Utlänningsnämndens bedömning, yrkanden

Utlänningsnämndens beslut berör endast kvinnan G, till skillnad från Migrationsverkets som även innefattade hennes make. Utöver de skäl som G åberopade i Migrationsverkets utredning anförde G ytterligare skäl. Som anledning till varför G lät bli att berätta om nedanstående händelser uppgav hon att både tolken och verkets utredare var män och dessutom hoppades hon att det hon anförde räckte. Till Utlänningsnämnden anförde G följande. Det sista övergreppet som hon utsattes för i hemlandet utfördes av några TIM-män (TIM är en de turkiska myndigheternas specialstyrka) som kom till bostaden och frågade efter hennes make. Maken var inte hemma och G förseddes med ögonbindel och fördes bort av männen. Männen våldtog henne och förde henne sedan tillbaka till hemmet. Hon vågade inte berätta om våldtäkten för sin släkt eftersom hennes liv skulle försättas i fara då familjens heder har skadats genom våldtäkten. Vidare anför hon att hon utsatts för systematiska övergrepp och att hennes familj skulle få reda på detta om hon skulle återvända. Det är inte möjligt att bosätta sig i en annan ort i Turkiet med sin make och hennes barn. Hennes relation till maken är mycket dålig och hon anklagar honom för att ha orsakat hennes tillstånd. Hon är dessutom övertygad om att maken inte är far till dottern. Vidare anförde G dålig psykisk hälsa med intyg från svensk sjukvård.

3.8.6 - Utlänningsnämndens bedömning, skäl

Nämnden inleder med att redogöra på samma sätt som Migrationsverket för den allmänna situationen i Turkiet och för de åtgärder som vidtagits av landet för att anpassa landets författningar till den Europeiska Unionen. Nämnden skriver bland annat att den turkiska regeringen har deklarerat nolltolerans mot tortyr och andra övergrepp och att en mängd institutioner inrättats med uppgift att övervaka att myndigheterna respekterar lagstiftningen. Man skriver, i likhet med Migrationsverket, att byvaktssystemet är under avveckling. Slutligen skriver nämnden att det trots dessa förbättrande åtgärder som vidtagits kan omänsklig och förnedrande behandling och till och med tortyr förekomma vid frihetsberövanden och andra former av myndighetsingripande, men att sådan behandling bedöms inte vara systematiskt och inte heller ha stöd från statsmakten. Vad avser G:s skyddsskäl skriver nämnden att de inte ifrågasätter att hon blivit utsatt för övergrepp av *enskilda myndighetspersoner* (min kursivering). ”*Det finns emellertid ingenting i ärendet som tyder på annat än att dessa personer har missbrukat sin ställning och utfört övergreppen på eget initiativ*”⁹⁶ Nämnden anser att eftersom övergrepp av nämnda slag är brottsliga enligt turkisk lagstiftning kan G vända sig till myndigheterna för att få skydd och hjälp. G anses inte ha gjort sannolikt att turkiska myndigheter saknar förmåga eller vilja att ge henne nödvändigt skydd.

Angående den hedersrelaterade brottsligheten som G åberopat anser nämnden följande. Den turkiska lagstiftningen, som tidigare medgivit strafflindring i de fall då gärningsmannen begått hedersmord har tagits bort. Detta till trots finns fortfarande en allmän bestämmelse i strafflagen som innebär att utdömt straff kan reduceras om gärningsmannen haft svårt att besinna sig. Stark kritik har riktats mot Turkiet på grund av denna möjlighet till strafflindring. Genom den nya strafflagen, som träder i kraft fyra månader efter nämndens beslut, stadgar livstids fängelse för personer som begår brott med hänvisning till sedvänja och tradition. Medvetenheten angående våldet mot kvinnor har ökat i hela det turkiska samhället, vilket resulterat i flera fällande domar mot personer som begått hedersmord. Vidare hänvisar nämnden till väl fungerande kvinnoorganisationer som ger råd och hjälp till utsatta kvinnor. Avslutningsvis skriver nämnden att ”*enligt den kännedom som nämnden har kan det inte slås fast att turkiska*

⁹⁶ Bilaga 8, bifogat dokument, Utlänningsnämndens beslut

*myndigheter i allmänhet saknar vilja och förmåga att skydda kvinnor som utsätts för hot om hedersrelaterat våld.*⁹⁷ En utsatt kvinna kan vända sig till hemlandets myndigheter för att få skydd. Därför skall G vända sig till dem i första hand för att få skydd i de fall hennes make och familj skulle få vetskap om övergreppen. Nämnden finner således att G är varken flykting eller skyddsbehövande i övrigt.

Utlänningsnämnden beviljade dock permanent uppehållstillstånd till G med hänvisning till de humanitära skäl som hon åberopat. I dessa har nämnden räknat in G:s psykiskt dåliga hälsa och risken och den självmordsrisk som svenska läkare varnat för i sina intyg.

3.8.7 - Kommentar

Eftersom denna uppsats syfte är att analysera hur svenska myndigheter bedömt kvinnors skyddskäl (flykting och skyddsbehövande i övrigt) kommer jag inte kommentera bedömningen av humanitära skäl.

I detta fall är det anmärkningsvärt att många av de skäl som G anför till

Utlänningsnämnden ej kom fram i Migrationsverkets utredning. Som anledning till detta angav G att hon inte velat berätta det för Verket, då dessa använde sig av både manlig utredare och tolk. Enligt Migrationsverkets riktlinjer skall särskilt vikt sättas vid val av utredare och tolk i de fall kvinnor söker asyl. Utredaren skall fråga den asylsökande kvinnan om preferenser av kön på utredare och tolk och det skall framgå av utredningen att frågan ställts. *”Kvinnan bör tillfrågas om hon vill ha en kvinnlig tolk och hennes åsikter bör tillmätas stor vikt”*⁹⁸ Om G tillfrågats av Verket om önskemål om tolk och utredare framgår inte av beslutet. Detta utesluter dock inte att frågan ställts i utredningen. Nämnden skriver att de inte ifrågasätter att G utsatts för de åberopade övergreppen. Det görs således ingen trovärdighetsbedömning i fallet. Däremot tycker nämnden att övergreppen utförts av enskilda myndighetspersoner och att G därför skall vända sig till myndigheterna för att få hjälp. Begreppet ”enskilda tjänstemän” förekommer ibland i Migrationsverkets beslut, men det ges ingen klarhet om var gränsen går mellan enskilda tjänstemäns överskridande av befogenhet och myndighetssanktionerad förföljelse. Nämnden motiverar sin bedömning om att i detta fall rörde sig om enskilda tjänstemän

⁹⁷ Bilaga 8, bifogat dokument, Utlänningsnämndens beslut

⁹⁸ Migrationsverkets riktlinjer

med att den allmänna situationen i Turkiet numera är så pass rättssäker att systematisk myndighetsförföljelse är så pass otroligt att det rimligtvis borde ha rört sig om enskilda tjänstemäns missgärningar. Teoretiskt sett kan därför G vända sig till samma myndighet och anmäla de befogenhetsöverskridande tjänstemännen. Nämnden skriver att *”en rad åtgärder har vidtagits i syfte att förbättra situationen för utsatta kvinnor”*⁹⁹ och att regeringen deklarerat nolltolerans mot tortyr. Här har nämnden alltså tagit ställning till faktumet att G är kvinna och ansett att situationen i Turkiet är så pass rättssäker att hon har som kvinna möjlighet att anmäla tjänstemännen. I Migrationsverkets riktlinjer skriver man att det kan finnas befogade skäl för att underlåta anmäla ett begånget övergrepp till myndigheterna i länder med svagt utvecklat MR-profil. Turkiet tillhör, enligt nämndens mening, inte till ett av dessa länder.

Det är svårt att argumentera mot Utlänningsnämndens bedömning av Turkiet, eftersom de inte ger någon källhänvisning till var de hämtat sina uppgifter. Enligt min mening tappar ett beslut mycket rättssäkerhet i de fall den enda källhänvisningen är ”enligt Utlänningsnämndens kännedom”. Sett utifrån lagen och riktlinjerna är detta beslut korrekt, nämnden har visat att de övervägt både lagen och riktlinjerna, samt särskilt beaktat att G är en kvinna. Däremot ställer jag mig ändå frågande till nämndens tvärsäkerhet att turkiska myndigheter har både vilja och förmåga att ge G skydd. Nästa fråga är huruvida G kan få skydd från det hedersrelaterade hot från hennes make och hans familj. Utlänningsnämnden behåller sin ståndpunkt från ovan att de turkiska myndigheterna har både vilja och förmåga att skydda henne från sådana brott. Som motivering till detta ges att det för närvarande genomförs reformer i Turkiet som syftar till att kriminalisera hedersrelaterade brott. Det hänvisas dock till en lag som ger livstids fängelse för hedersbrott, men denna lag trädde inte i kraft förrän fyra månader efter att avvisningsbeslutet togs. I det fall G skulle ha avvisats och verkställts till Turkiet hade hon således inte kunnat få skydd av lagen som nämnden skrev om. Vidare hänvisas till fällande domar mot personer som begått hedersmord och till kvinnoorganisationer som kan hjälpa G.

En viktig fråga för mig i detta fall är vad nämnden egentligen menar med ordet ”skydd”, när de hävdar att de turkiska myndigheterna kan bereda G skydd mot hedersrelaterade

⁹⁹ Bilaga 8, bifogat dokument, Utlänningsnämndens beslut

övergrepp. I det fall G skulle återvända till Turkiet och vilja anmäla hedersrelaterad brottslighet till turkisk polis skulle det vara otroligt svårt för henne att bevisa för polisen att risk för övergrepp finns - om inte övergreppen redan skett. Det förefaller som föga troligt att polisen kan bereda henne skydd om hon endast skulle hävda att hon blivit våldtagen och att hennes familj vill döda henne därför. Det enda sättet då polisen skulle kunna inleda en förundersökning skulle vara om ett brott redan begåtts. Det är i praktiken väldigt svårt att anmäla och få skydd för ett brott som ännu inte begåtts. Det faktum att turkiska myndigheter inte accepterar t.ex. hedersmord på lagstiftningsnivå hindrar enligt min mening inte att brotten ändå begås. Att hedersmördare döms enligt turkisk lagstiftning betyder enligt min mening inte omedelbart att risken för att utsättas för hedersmord kan uteslutas.

3.9 - Fall 9

3.9.1 - Bakgrund och yrkanden

I detta fall¹⁰⁰ hade en kvinna (H) och hennes sex barn ansökt om asyl. Som asylskäl har hon anfört följande. Hon är född och uppvuxen i Riyadh och saudiarabisk medborgare. Hennes föräldrar var etniska palestinier som invandrat i Saudiarabien. Hennes man är statslös palestinier och befann sig vid tiden för utredningen i Saudiarabien. H har ej varit politiskt verksam och har inga problem med saudiska myndigheter. Hon har dock uttryckt sina politiska åsikter om bl.a. yttrandefriheten. Det finns ingen jämlikhet i Saudiarabien. Hon har blivit hotad med att bli fråntagen sitt medborgarskap. Hennes barn har blivit särbehandlats på grund av att de anses vara palestinier. Den ena dottern har utsatts för kidnappningsförsök för ett år sedan men kom undan. En annan dotter blev avsiktligt påkörd av en bil för cirka nio månader sedan. Barnen har inte rätt att studera på universitet eftersom de inte är saudier.

Via yttrande från det offentliga biträdet har H anfört följande. H har lämnat sitt hemland eftersom hon förföljdes på grund av sin palestinska etnicitet samt eftersom hon hamnat i konflikt med myndigheterna i Saudiarabien efter att ha gett uttryck för åsikter som uppfattades som politiskt avvikande. H hävdar att palestinier betraktas som terrorister i

¹⁰⁰ Bilaga 9, bifogat dokument

Saudiarabien och att hon på grund av sin palestinska etnicitet och sitt engagemang för de palestinska kvinnornas sak eventuellt är misstänkt för anstiftan till något politiskt mot regimen. Man har stängt av henne från arbetet som lärare och meddelat att det pågår någon form av utredning mot henne. Hon har flera gånger framförts av skolans kurator. H blev mycket rädd när hon fick veta att hon var misstänkt för brott och lämnade skyndsamt landet eftersom hon ansåg att hemlandets myndigheter inte hade vilja och förmåga att bereda henne skydd, eller garantera henne en rättvis rättegång. H fruktar att bli av med sitt medborgarskap. H har försökt anmäla kidnappningsförsöket på sin dotter till polisen samt den avsiktliga påkörningen, utan åtgärd från polisen sida. Polisen visade sig ointresserad för att utreda det inträffade. H uppges riskera fängelse upp till tre år. I första hand yrkar H att hon och hennes barn är flyktingar på grund av välgrundad fruktan för förföljelse. Alternativt yrkar familjen att de skall bedömas som skyddsbehövande eftersom de har en välgrundad fruktan för att utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

3.9.2 - Migrationsverkets bedömning

Migrationsverket inleder med att göra en allmän bedömning av situationen i Saudiarabien. I denna konstaterar verket att den allmänna situationen för kvinnor och palestinier i Saudiarabien inte är sådan att man på den grunden kan beviljas asyl i Sverige.

Vidare går man in och prövar fallet individuellt för att se om just de omständigheter som H åberopat kan ge henne status som flykting eller skyddsbehövande i övrigt.

Migrationsverket skriver:

”Mot bakgrund av verkets kännedom om förhållandena i Saudiarabien och mot bakgrund av familjens berättelse anser Migrationsverket att familjen inte gjort sannolikt att de personligen skulle ha blivit utsatta för individuell förföljelse i Saudiarabien, varken på grund av H:s engagemang för palestinska kvinnors sak, sitt palestinska ursprung eller på grund av H och döttrarnas kön.”¹⁰¹

¹⁰¹ Bilaga 9, bifogat dokument, Utlänningsnämndens beslut

Vidare anser Migrationsverket att det straff, upp till tre års fängelse, som H eventuellt skulle riskera på grund av konflikten på hennes arbetsplats inte anses uppfylla kraven för sådan omänsklig bestraffning som avses i UtIL. Verket anser vidare att eventuella brottsmisstanka, även falska sådana, skall utredas av hemlandets myndigheter. Familjen fick inte heller uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl och ansökan avslogs. Migrationsverket förordnade dessutom om omedelbar verkställighet enligt 8 kap 8§ UtIL, eftersom H:s ansökan om asyl sågs som uppenbart ogrundad.

3.9.3 - Utlänningsnämndens bedömning

Ärendet överklagades till Utlänningsnämnden. Nämnden avslog överklagandet och fastställde Migrationsverkets beslut. Någon beslutsmotivering ges inte, förutom att nämnden delar Migrationsverkets bedömning.

3.9.4 - Kommentar

Eftersom Utlänningsnämndens beslut inte skiljer sig från Migrationsverkets kommer jag endast kommentera det första beslutet.

I Migrationsverkets redogörelse för det som H anfört som asylskäl finns en viss diskrepans mellan det som H personligen uppgett till Migrationsverket och det som hennes offentliga biträde anfört i inlagan. I verkets utredning uppger H att hon inte varit politiskt verksam och att hon inte haft problem med myndigheterna. I biträdets inlaga anges att hon ” *hon förföljdes på grund av sin palestinska etnicitet samt eftersom hon hamnat i konflikt med myndigheterna*” Vidare anförs i inlagan att hon riskerar tre års fängelse och att hon är misstänkt för anstiftan till något politiskt mot regimen. Hur denna avvikelse i berättelsen uppstått är svårt att veta, men med hänvisning till Migrationsverkets riktlinjer om utredning av asylsökande kvinnor kan man anta att det politiska engagemang som H haft i Saudiarabien inte varit av samma karaktär som en mans.

Den sedvanliga asylutredningen och asylprövningen är normalt kopplad till metoder och värderingar som är typiska för manliga asylsökande. Detta kan gälla t.ex. aktiviteter inom politiska oppositionella partier eller deltagande i gerillagrupper. Kvinnors politiska

*engagemang kan ta sig annorlunda uttryck än vad som normalt gäller män men ändå skapa en många gånger likvärdig risk och utsatthet – något som bör beaktas vid prövningen.*¹⁰²

Något resonemang kring detta förs inte i Migrationsverkets beslutsmotivering. Migrationsverkets motivering till bedömningen av huruvida H och hennes familj blivit utsatta för förföljelse är väldigt kortfattad och säger egentligen ingenting. Verket konstaterar helt enkelt att familjen inte gjort sannolikt att de blivit förföljda. Det förs inget resonemang kring vilka faktorer som föranlett bedömningen. Det enda som liknar en motivering är orden ”mot bakgrund av verkets kännedom”. Vad denna kännedom består i eller varifrån kännedomen kommer (källhänvisning) framgår ej i beslutet. Bedömningen att fängelse upp till tre år på grund av en konflikt på arbetsplatsen ej utgör sådan omänsklig behandling eller bestraffning som avses i UtIL saknar också motivering. Det hänvisas varken till förarbeten, lagmotiv eller praxis som uttryckt något om hur rekvisitet ”omänsklig behandling eller bestraffning” skall tolkas. Avslutningsvis skriver verket att eventuella brottsmisstankar, även falska sådana är en fråga för saudiska myndigheter. Det nämns inget om kvinnors möjligheter att få hjälp av myndigheterna i Saudiarabien och inte heller någon kommentar till Saudiarabiens MR-profil. Enligt riktlinjerna skall hänsyn tas till att möjligheterna för kvinnor att anmäla brott i länder med svagt MR-profil inte alltid är desamma som för män.¹⁰³ Något resonemang kring detta förs ej.

3.10 - Fall 10

3.10.1 - Bakgrund och yrkanden

I detta fall¹⁰⁴ sökte en pakistansk kvinna (I) asyl och anförde följande skäl. 1997 gifte hon sig med en man efter egen vilja. Hennes familj accepterade inte äktenskapet och förbjöd henne att återvända till hemmet. Hennes man visade sig dock ha drog- och alkoholproblem och när problem uppstod på grund av detta återvände I till föräldrahemmet. Hennes bror misshandlade henne och hotade med att döda henne. I:s

¹⁰² Migrationsverkets riktlinjer

¹⁰³ Migrationsverkets riktlinjer

¹⁰⁴ Bilaga 10, bifogat dokument

make kom till föräldrahemmet och försökte att med våld föra hem I. Polis tillkallades men maken hade kontakter inom polisen och polisskyddet upphörde. I blev tvungen att återvända hem med sin make. Maken sålde I:s smycken, slog henne och förbjöd henne att besöka hennes mor. Efter tre år lyckades hon åka till sin mor och denna ombesörjde att I fick flytta till sin farbror. Maken kom dit några dagar senare för att hämta I. Farbrodern kom överens med maken om en skilsmässa, men maken tog senare tillbaka sitt medgivande till skilsmässan. Hos farbrodern behandlades I illa. Farbrodern ville gifta bort henne med en man mot hennes vilja. Hon misshandlades där av sin bror. I reste därefter till Sverige, då hennes farbror och bror ville döda henne eftersom hon dragit skam över familjen. Via biträde har I anfört att pakistanska myndigheter inte har vilja eller förmåga att skydda henne.

3.10.1 - Migrationsverkets bedömning

Migrationsverket inleder med att redogöra för Pakistans ratificerande av MR-konventioner. Vidare gör man en sammanfattning av kvinnors situation i Pakistan och konstaterar att våld mot kvinnor är mycket vanligt, ungefär 80 procent av Pakistans kvinnor blir misshandlade i hemmet. Verket konstaterar att kvinnor vars liv är i fara på grund av våldsamma män eller familjemedlemmar inte kan förvänta sig stöd eller rättvisa om de anmäler brotten till polisen. I de fall då hedersmördare grips resulterar det sällan i allvarliga påföljder. Utsikterna för en kvinna att få polisskydd mot en misshandlande make är ringa, enligt verkets uppfattning. Sedan avslutas stycket med den något motsägande slutsatsen att: *”Generellt är dock inte situationen för kvinnan i Pakistan sådan att den utgör grund för uppehållstillstånd”*.¹⁰⁵

Om flyktingförklaringen skriver verket i vanligt ordning kortfattat att de skäl som I åberopat ej är av sådan art att hon riskerar asylgrundande förföljelse vid ett återvändande och är därför inte flykting.

I bedömningen om I är skyddsbehövande i övrigt tar verket först ställning till frågan om tvångsgiftemål. Verket konstaterar att tvångsgiftemål är vanligt förekommande i Pakistan, men att pakistanska domstolar i ökande utsträckning varit villiga att döma till kvinnans

¹⁰⁵ Bilaga 10, bifogat dokument, Migrationsverkets beslut

fördel i fall av tvångsgiftemål. Därför anser Migrationsverket att I har möjlighet att häva ett eventuellt tvångsgiftemål. I frågan om risken att släktingarnas hot kommer att omsättas i praktiken konstaterar Migrationsverket att det finns ”ytterst begränsade möjligheter att få hjälp och stöd av myndigheterna i Pakistan”.¹⁰⁶ Däremot hänvisas I till ideella organisationer som har kapacitet att bistå kvinnorna med anmälningar om våld och övergrepp samt moraliskt och socialt. Den enda möjligheten för kvinnor att få skydd mot våldsamma släktingar är statliga eller privata kvinnohus. Verket skriver om kvinnohusen: ”Kvinnohusen har i allmänhet både polisbevakning och beväpnade privata vakter och betecknas som relativt säkra men skyddet upphör om kvinnan vistas utanför kvinnohusen. Migrationsverket anser emellertid att dessa organisationer och kvinnohus kan erbjuda dig visst skydd i hemlandet.”¹⁰⁷

Verket avslog således I:s ansökan om asyl.

3.10.2 - Kommentar

Det förefaller som en aning underligt att Migrationsverket först skriver ett långt och ingående stycke där de konstaterar att situationen för kvinnorna i Pakistan är så pass svår och sedan avslutar med orden ”Generellt är dock inte situationen för kvinnan i Pakistan sådan att den utgör grund för uppehållstillstånd”. Denna sista mening i stycket står helt omotiverad och kontrasten till ovanstående beskrivning om kvinnornas situation i Pakistan är stor.

Sedan hänvisar Migrationsverket I till kvinnohusen och anser därmed att vistelsen på kvinnohusen skulle skydda I från sådan omänsklig behandling eller bestraffning som anges i 3 kap 3§. Samtidigt konstaterar verket att det skydd som kvinnorna kan få av kvinnohusen upphör om kvinnan vistas utanför kvinnohusen. Migrationsverket grundar alltså sitt avvisningsbeslut på förutsättningen att I inte lämnar kvinnohusens lokaler. Vidare skriver verket att kvinnohusen ”kan erbjuda dig ett visst skydd i hemlandet”. Ordet ”visst” väcker en del frågetecken. Enligt verket innebär alltså att ”ett visst skydd” är tillräckligt skydd för att den sökande inte ska utsättas för sådan behandling som avses i Utlänningslagen.

¹⁰⁶ Bilaga 10, bifogat dokument, Migrationsverkets beslut

¹⁰⁷ Bilaga 10, bifogat dokument, Migrationsverkets beslut

Vidare tar Migrationsverket, i vanlig ordning, inte upp bedömningen huruvida I kan vara skyddsbehövande enligt 3 punkten i 3 kap 3§, dvs. könsbestämmelsen. Det förs alltså inga resonemang huruvida de skäl I åberopat kan utgöra sådan omänsklig behandling och bestraffning på grund av kön, könsbestämmelsen nämns överhuvudtaget inte mer än i den rutinmässiga redogörelsen för gällande lagstiftning.

3.10.3 - Utlänningsnämndens bedömning

Till utlänningsnämnden har I vidhållit sina tidigare anförda skäl samt tillagt följande: Hon är ett offer för den patriarkala strukturen i Pakistan; om inte gifter sig med den man som familjen valt ut, så får hon plikta med sitt liv. Hon behöver därför skydd i Sverige.

Utlänningsnämnden inleder med en redogörelse för lagstiftningen och även skrivit att *”vid asylprövningen tas hänsyn till i vilken mån myndigheter kan antas erbjuda den enskilde asylsökanden ett effektivt skydd mot förföljelse vid en återkomst till hemlandet samt till möjligheten för den enskilde att utnyttja ett internt flyktalternativ.”*¹⁰⁸

I flyktingbedömningen skriver nämnden, i likhet med Migrationsverket, att I inte åberopat några omständigheter som medför att bestämmelsen om flyktingskap är tillämplig.

Om trovärdigheten hänvisar nämnden till prop 1996/97:25 och anför det som tidigare nämnts. Slutligen skriver nämnden att I:s berättelse bär, med hänsyn till vad som är känt om situationen i Pakistan för kvinnor som brutit mot för dem gällande normer, sannolikhetens prägel. Nämnden anser att det finns en beaktansvärd risk för att hon vid ett återvändande kan komma att utsättas för allvarliga repressalier och förföljelse och att hemlandets myndigheter inte kan antas bereda henne ett tillräckligt skydd. Vidare anser nämnden att det inte är rimligt att kräva att I använder sig av ett internt flyktalternativ, eftersom hon inte längre åtnjuter sina släktingars stöd. Hon är därför skyddsbehövande i övrigt och permanent uppehållstillstånd skall beviljas.

¹⁰⁸ Bilaga 10, bifogat dokument, Utlänningsnämndens beslut

3.10.4 - Kommentar till Utlänningsnämndens beslut

Nämnden skriver i sitt beslut att i asylprövningen skall det tas hänsyn till i vilken mån *myndigheter* kan antas erbjuda skydd i hemlandet. Min kursivering av ordet *myndigheter* vill understryka att det endast rör sig om myndigheter och inte om några organisationer eller kvinnohus, till vilka Migrationsverkets beslut hänvisade. Vidare konstaterar nämnden att det som I åberopat inte medför flyktingskap. Anledningen till detta är att den förföljelse som I anfört inte är grundad i I:s etnicitet, ras, nationalitet, religion eller politiska åskådning. Eftersom nämnden i tidigare beslut inte ansett att kvinnor utgör någon sådan samhällsgrupp som åsyftas i flyktingparagrafen har Utlänningsnämnden inte tillämpat flyktingbestämmelsen. Möjligtvis skulle man kunna anse I:s motstånd mot tvångsgifte vara ett uttryck för en politisk ståndpunkt, men Utlänningsnämnden bemöter inte denna eventualitet.

Det avgörande i detta fall är, som i så många andra, hemlandsmyndigheternas möjlighet till att bereda skydd åt I. I detta fall har nämnden ansett att sådana möjligheter och vilja saknas. Hur de kommit fram till denna slutsats redovisas inte i beslutets motivering.

Slutligen är det intressant att nämnden hänvisar i sin beslutsmotivering till könsbestämmelsen i 3 kap 3§ 3p, tillsammans med tortyrbestämmelsen i 3 kap 3§ 1p.

Kapitel 4 – Sammanfattning och diskussion

4.1 – Sammanfattning av beslutsanalysen

I kapitel tre presenterades tio ärenden av kvinnor som sökte asyl. I samtliga fall fick de avslag på sin ansökan av Migrationsverket och ärendena överklagades till

Utlänningsnämnden. Efter varje beslut från Migrationsverket och Utlänningsnämnden följer en kommentar där en diskussion förs om det specifika fallet.

I detta avsnitt kommer jag inte gå in så mycket på de specifika fallen, utan istället försöka hitta mönster som går att skönja i alla de tio presenterade besluten. Syftet är att i detta kapitel ha en övergripande syn på de analyserade fallen.

I början på kapitel tre presenterade jag ett antal frågor och mål som jag följde i min analys av de tio kvinnornas ärenden. I detta avsnitt kommer jag försöka besvara frågorna utifrån de undersökta besluten.

4.1.1 - Vad tar Utlänningsnämnden och Migrationsverket för beslut?

Migrationsverkets beslut är samtliga avslag på ansökan om asyl. Anledningen till detta är att jag medvetet valt ärenden som överklagats till andra instans. Utlänningsnämnden har beviljat permanent uppehållstillstånd till sju av de tio kvinnorna, dock av väldigt olika anledningar. Inga har fått flyktingsstatus, några har fått uppehållstillstånd på humanitära skäl och några som skyddsbehövande i övrigt.

4.1.2 – Redogörelse av källor

Ett genomgående drag i de flesta av besluten jag analyserat är att den enda källan myndigheterna hänvisar till är ”Migrationsverkets kännedom” eller ”Utlänningsnämndens kännedom”. Nämnden och verket utvecklar nästan aldrig var denna kännedom kommer ifrån.

4.1.3 - Vem får Flyktingstatus enligt 3 kap 2§ UtIL?

Det tydligaste mönstret som går att hitta i samtliga presenterade fall är att ingen av de asylsökande har ansetts vara flykting i den mening som avses i 3 kap 2§ UtIL. I de fall den sökande erhållit uppehållstillstånd har detta beviljats antingen på grund av att den sökande klassats som skyddsbehövande i övrigt enligt 3 kap 3§ UtIL eller på humanitära skäl. I de flesta fall har resonemangen huruvida den sökande är flykting antingen inte förts överhuvudtaget eller varit mycket kortfattande. I de fall där resonemang förts kring flyktingparagrafen har dessa gjorts endast i form av ett konstaterande. Motiveringar har sällan getts till varför flyktingstatus inte är aktuellt.

Denna trend är inte bara genomgående i de fall som jag presenterat, utan i hela den svenska asylprövningen under de senaste tio åren. Enligt en statistik som tagits fram i samband med SOU 2006:6 kan vi se följande.

Under perioden 1994 till 2003 fick 93721 personer stanna i Sverige under angivande av något slags skyddsskäl. Av dessa fick 6065 flyktingstatus som den som benämns i Genèvekonventionen och som sedan förts över till 3 kap 2§ UtIL. Detta motsvarar ungefär 6,5 procent. Förutom åren 1997 och 1998, då andelen som beviljats flyktingstatus

i första instans närmade sig tio procent av det totala antalet beslut, var andelen personer som erhöll flyktingstatus mycket låg. Under majoriteten av åren låg flyktingandelen under två procent.

Den i särklass mest tillämpade bestämmelsen i de fall de sökande fick uppehållstillstånd var humanitära skäl.¹⁰⁹

Enligt SOU 2006:6 är Sverige ett av de länder inom EU som har den lägsta andelen beslut om uppehållstillstånd på grund av flyktingsskäl. Däremot ligger Sverige på fjärde plats i EU om att ta emot personer som åberopat skyddsbehov.¹¹⁰ En anledning härav kan vara att Sverige har en paragraf om skyddsbehövande i övrigt, som myndigheterna hellre valt att tillämpa, kanske av arbetsekonomiska skäl.¹¹¹

4.1.4 - Vad är det som vanligast gör att en ansökan avslås eller bifalles enligt 3 kap 3 §?

Av de tio analyserade fallen uppehållstillstånd beviljats i fem av ärendena med anledning av att Utlänningsnämnden ansett att kvinnorna var skyddsbehövande i övrigt. I ett av dessa fem ärenden har uppehållstillstånd beviljats i en ny ansökan, efter att en dom från tingsrätten stärkt trovärdigheten i berättelsen. Jag ska nedan försöka sammanfatta vilka faktorer som lett till att Migrationsverket och Utlänningsnämnden avslagit skrivit avslagsbeslut.

De beviljade fallen

I de fall Utlänningsnämnden beviljat uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov enligt 3 kap 3§ kan man se följande mönster.

1. I tre av fallen har nämnden tagit hänsyn till att de sökande är kvinnor och resonerat kring den särskilt utsatta positionen som kvinnor har i respektive hemländer
2. I två av fallen där uppehållstillstånd beviljats har det i motiveringarna hänvisats till könsbestämmelsen i 3 kap 3§ p3. I båda fallen kom kvinnorna ifrån Pakistan.

¹⁰⁹ Källa SOU 2006:6, s. 391

¹¹⁰ Källa SOU 2006:6, s. 393

¹¹¹ Källa SOU 2006:6, s. 401

Avslagen

Migrationsverket har avslagit samtliga ärenden. I sina motiveringar kan man hitta följande motiveringar.

1. Avslag som grundats i att verket ansett att de sökandes berättelser inte uppfyller kraven på trovärdighet
2. Avslag som grundats i att verket inte ansett att någon förföljelse risk föreligger objektivt sett (ej välgrundad fruktan)
3. Avslag som grundats i att verket inte ansett att de sökande kan erhålla skydd från hemlandets myndigheter eller kvinnoorganisationer
4. Avslag som grundats i att verket inte ansett att den sökande har asylskäl (utan att någon mer utförlig motivering ges)
5. Avslag som grundats på grund av att den bestraffning som den sökande eventuellt skulle riskera inte ansågs vara oproportionerligt sträng

Bland Utlänningsnämndens avslagsbeslut hittas följande motiveringar

1. Avslag som grundats i att nämnden ansett att den sökandes berättelse inte uppfyller kraven på trovärdighet
2. Avslag som grundats i att nämnden ansett att den sökande kan erbjudas skydd från hemlandets myndigheter.
3. Avslag som grundats i att nämnden ansett att den sökande själv kan skydda sitt barn från könsstympning
4. Avslag som grundats i att nämnden ansett att vissa asylskäl ej uppfyller kraven på förföljelse
5. I ett av avslagen har nämnden även resonerat kring könsbestämmelsen i 3 kap 3§ 3p

4.1.5 - Beaktande av att de sökande är kvinnor

I Migrationsverkets beslut har verket redogjort för kvinnans situation i hemlandet i tre av de sju besluten (tre beslut av de som presenterats har jag bara redogjort för nämndens

beslut). I de flesta av dessa fall börjar Migrationsverket med att skriva om kvinnans situation i respektive land. Sedan följer oftast en mening då verket konstaterar att den allmänna situationen i landet inte är sådan att det kan grunda rätt till uppehållstillstånd.

I Utlänningsnämndens beslut redogörs oftare för kvinnornas situation i hemländerna. I sex av de tio besluten nämns något om kvinnornas situation i hemländerna.

4.2 - Övrig diskussion

Den vanligaste orsaken till att kvinnorna fått avslag på sina asylansökningar både hos Migrationsverket och Utlänningsnämnden är att de blivit hänvisade till hemlandets myndigheter. Dessa anses i många fall kunna ha både vilja och förmåga att bereda skydd mot förföljelse. I de fall där kvinnorna uppgett politisk verksamhet mot myndigheterna har avslagen hänvisats till bristande trovärdighet. I det fall när en kvinna uppgett att hon blivit våldtagen av just myndighetspersoner hänvisades kvinnan till myndigheterna ändå, med motiveringen att det var enskilda tjänstemän som utförde dåden.

En annan vanlig motivering bland avslagen är bristande trovärdighet.

Som jag kommenterat i samband med besluten har lite eller inget hänsyn tagits till Migrationsverkets riktlinjer. I vissa fall till exempel anger Utlänningsnämnden att den sökandes trovärdighet minskas i och med att nya uppgifter om våldtäkter anges i överklagan, medan de inte nämndes i Migrationsverkets utredning. Riktlinjerna skriver tydligt att man bör ta hänsyn till att kvinnor som blivit utsatta för övergrepp inte alltid är benägna att berätta om dessa på grund av skam eller rädsla för att släktingar skall få reda på om övergreppen.

Generellt sett är de analyserade besluten väldigt kortfattade i sina motiveringar. Ofta utelämnas resonemang kring de olika rekvisiten i både flykting- och skyddsbehövandeparagrafen. De sökandes ansökningar om flyktingförklaring avslås för det allra mesta helt utan motiveringar eller med väldigt knapphändiga sådana.

Många av de kvinnorna vars ärenden jag presenterat har till slut fått uppehållstillstånd. Däremot har det ofta beviljats på grund av humanitära skäl och inte på grund av de åberopade skyddsskälen. Detta tyder på att svenska myndigheterna anser att de flesta asylsökande inte lämnar sina länder på grund av att de behöver skydd, utan av andra

orsaker. Detta rimmar ganska väl med nuvarande migrationsministerns Barbro Holmberg uttalande i Europaparlamentet: ”*De allra flesta i dag är inte flyktingar utan ekonomiska migranter.*”¹¹²

4.2.1 - Processteknisk diskussion

En fråga som är värd att diskutera är hur yrkanden bemöts i motiveringarna. Ofta är yrkandena gjorda av kvinnorna direkt i utredningen, ibland får de även hjälp av sina offentliga biträden för att lättare anpassa det som åberopas som asylskäl till juridiskt språk. I dessa presenterade beslut har jag dock inte fått intrycket att yrkandena varit särskilt klara. Det framgår enligt min mening sällan klart vilken juridisk grund de sökande vill åberopa. När en sökande kommer till Migrationsverket och ansöker om asyl ombeds denne berätta om varför han eller hon söker asyl. Sedan, i de fall då ett offentligt biträde förordnas, kommer biträdet ibland in med en inlaga. I denna inlaga torde det framgå mer specifikt om vilken eller vilka specifika lagparagrafer som den sökande vill åberopa. Så är dock inte fallet. I endast två beslut framgår det någorlunda tydligt vad den sökande yrkar. I de övriga beslutens redogörelse av yrkandena återges endast den asylsökande kvinnans berättelse om vad som hänt i hemlandet. Detta kan enligt min mening leda till att Migrationsverket och Utlänningsnämnden hamnar i en situation där de får en möjlighet att skriva beslutsmotiveringar som egentligen inte säger någonting. Frasen ”Migrationsverket bedömer att du inte är flykting i den mening som avses i 3 kap 2§” som enda motivering är ett sådant exempel. Om de sökande, med hjälp av sina offentliga biträden istället preciserat exakt vilka paragrafer de åberopar och argumenterat mer ingående för varför varje paragraf skulle vara tillämplig på deras fall, skulle verket och nämnden bli tvingade att ta ställning till yrkandena på ett mer utförligt sätt. Ett beslut från Migrationsverket brukar vara mellan fem och tio dataskrivna sidor med stor text och mycket mellanrum. På dessa finns det enligt min mening ingen möjlighet att kunna utveckla yrkanden och bemötande av yrkanden och öppnar upp möjligheter för myndigheterna att skriva motiveringar som saknar innehåll.

¹¹² Tal av migrationsminister Barbro Holmberg i Europaparlamentet, den 3 mars 2006

Migrationsverkets och Utlänningsnämndens beslut har, som jag påpekat i kommentarerna efter varje presenterat fall, ofta underlåtit att klargöra sin ståndpunkt kring många av rekvisiten. Många beslut är väldigt kortfattade och saknar således information om vad myndigheterna ansett om rekvisiten förföljelse, välgrundad fruktan och grunden för förföljelse.

4.3 - Avslutning

Denna uppsats syfte är att presentera tio asylsökande kvinnors ärenden och deras väg från Migrationsverket till Utlänningsnämnden. Syftet med detta var att undersöka myndigheternas beslutsmotiveringar. I första hand har jag fokuserat på vad besluten säger, i andra hand på vad de inte säger och i tredje hand försökt utvisa till vilken grad de överensstämmer med lagstiftningen, förarbeten, riktlinjer, mänskligrättsliga konventioner och kommentarer till lagstiftningen.

För att läsaren lättare skall förstå besluten och min analys av dem har jag i kapitel två gjort en ganska ingående beskrivning av lagstiftning på de områden av Utlänningslagen som jag valt att fokusera på och utrett vissa grundläggande begrepp. Dessutom har jag återgett Migrationsverkets riktlinjer om handläggning av asylsökande kvinnor och sedan relaterat till dem under uppsatsens gång i takt med att jag presenterat besluten.

Det är viktigt att tänka på att denna studie endast bygger på tio av mig utvalda fall. Mitt val av fallen har främst avgjorts utifrån att jag velat skärskåda de viktigaste rekvisiten i asylprövningen. Andelen positiva beslut bland de jag valt är väldigt hög, men jag vill här tydligt poängtera att jag inte haft något statistiskt syfte i min undersökning. Att andelen bifall bland mina beslut är omkring 50 – 60 procent säger ingenting om den verkliga andelen uppehållstillstånd som beviljas. Som jag nämnt i inledningen har beslutets utgång inte så stor betydelse för min studie, utan det intressanta för mig har varit formuleringarna och motiveringarna som myndigheterna använt sig av.

I denna uppsats har jag använt mig av ett könsperspektiv. Det har inneburit att jag i samtliga beslut som jag analyserat försökt skärskåda hur myndigheterna hanterat

begreppet kön i asylprövningen. Detta arbete vill försöka visa hur mycket hänsyn myndigheterna tagit till faktumet att de sökande som jag presenterat är kvinnor. Som jag tidigare nämnt är asylprocessen till stor del präglad av ett manligt tänkande och främst anpassat för manliga sökande och de asylskäl som män åberopar. På senare år har UNHCR presenterat riktlinjer om anpassning av asylsystemet till kvinnliga sökande och Migrationsverket har därför utarbetat de ovan presenterade riktlinjerna. Det har varit viktigt för mig i detta arbete att visa hur mycket medvetenhet Migrationsverket och Utlänningsnämnden visat om det som stipuleras i riktlinjerna.

Denna uppsats är skriven under 1989 års Utlänningslags giltighetstid och jag har därför använt mig av paragraferna i gällande lag. I slutet på mars 2006 träder en ny Utlänningslag och en ny processordning igenom. Utlänningsnämnden kommer att läggas ner och prövningen av överklaganden av Migrationsverkets beslut kommer att flyttas till förvaltningsdomstolar. Då arbetet kring dessa förändringar inte på långa vägar är färdigt och stor allmän ovisshet än råder, har jag valt att endast fokusera på hur dagens aktiva myndigheter arbetat. Vissa hänvisningar till framtida lagstiftning har dock gjorts, särskilt på de områden där det är säkert att det kommer ske förändringar.

Bilaga 1

Källförteckning

Lagar

Utlänningslagen (SFS 1989:529)

Sekretesslagen (SFS 1980:100)

Förvaltningslagen (SFS 1986:223)

Förarbeten

SOU 2004:31- [*Flyktingskap och könsrelaterad förföljelse*](#), mars Stockholm, 2004

SOU 2006:6 - *Skyddsgrundsdirektivet och svensk rätt*, Stockholm, 2006

Regeringens proposition 2005/06:6 - *Flyktingskap och förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning*

Regeringens proposition 1996/97:25 - *Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv*

Litteratur

Andersson, Ulrika: *Hans (ord) eller hennes – en könsteoretisk analys av straffrättsligt skydd mot sexuella övergrepp*, Bokbox, Lund, 2004

Bexelius, Maria: *Kvinnor på flykt – en analys av svensk asylpolitik ur ett genusperspektiv 1997-2000*, Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar, Stockholm 2001

Goodwin-Gill, Guy S.: *The Refugee in International Law*, Clarendon, Oxford, 1996

Grahl-Madsen, Atle: *The Status of Refugees in International Law, vol 1*, Leiden , Sijthoff, 1966

Hathaway, James: *The Law of Refugee status*, Butterworths, Toronto, 1991

Wikrén, Gerhard & Sandesjö, Håkan: *Utlänningslagen med kommentar*, Upplaga 7:2, Nordstedts Juridik, Stockholm, 2002/2003

Dokument från Förenta Nationerna, konventioner m.m.

Förenta nationernas flyktingkommissarie:*Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning*, Nordstedts Juridik, Stockholm, 1996

(Även kallad UNHCR:s handbok)

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (Genèvekonventionen)

1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning

Förenta nationernas flyktingkommissarie (UNHCR): *Guidelines on international protection*

UNHCR, *Swedish answers to the questionnaire concerning gender-based persecution – UNHCR symposium 22-23, February 1996*

United Nations Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT/C/25/D/149/1999, 2000-11-24)

United Nations Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 1979

Beslut

Utlänningsnämndens beslut UN 328-97

Utlänningsnämndens beslut 18 – 93

Utlänningsnämndens beslut 99 – 04

Utlänningsnämndens beslut 341- 97

Tio beslut från Utlänningsnämnden och Migrationsverket, bifogas till denna uppsats i Bilagorna 2 – 10. Dessa beslut kan hämtas hos uppsatsens handledare.

Förarbeten

SOU 2004:31- [*Flyktingskap och könsrelaterad förföljelse*](#), mars Stockholm, 2004

SOU 2006:6 - *Skyddsgrundsdirektivet och svensk rätt*, Stockholm, 2006

Regeringens proposition 2005/06:6 - *Flyktingskap och förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning*

Regeringens proposition 1996/97:25 - *Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv*

Övrigt

Migrationsverkets hemsida, www.migrationsverket.se

Migrationsverket: *Riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov*,
Migrationsverkets dokument 6272, hämtad från LIFOS, Migrationsverkets interna
databas, Norrköping 2001-03-28. Detta dokument kan hämtas hos uppsatsens handledare.
EG-direktiv 2004/83/EG